

I. STIRI PE SCURT

Intergrare Europeană

- Petr Kypr, Ambasadorul Cehiei la Chișinău: Moldova Trebuie să Reușească să Dezvolte o Bază Democratică. Info-Prim Neo. 21.01.2009.
- EUBAM și Serviciile de Securitate ale Moldovei și Ucrainei își Consolidază Cooperarea. Info-Prim Neo. 22.01.2009.
- Comisia Europeană a Livrat Serviciului Vamal un Sistem de Scanare în Valoare de 1,6 mln euro. Info-Prim Neo. 24.01.2009.
- Proiectul Strategiei Securității Naționale a Fost Aprobata de Executiv. Guvern RM. 26.01.2009.
- A Fost Aprobata Agenda de Integrare Europeană pentru Anul 2009. Info-Prim Neo. 27.01.2009.
- Andrei Stratan: Moldova Speră să Încheie un Acord de Asociere cu UE Până la Sfârșitul Anului 2009. NewsIn. 29.01.2008.

România– Republica Moldova

- Vizita la Chișinău a dlui Cristian Diaconescu, Ministrul Afacerilor Externe al României. Infotag. 22.01.2009.
- Traian Băsescu: Moldova Trebuie să Organizeze Alegeri Corecte. NewsIn. 27.01.2009.
- Vladimir Voronin: Refuzul României de a Semna Tratatul Influențează Negativ Relațiile Bilaterale. NewsIn. 27.01.2009.
- Andrei Stratan: Vizita lui Diaconescu la Chișinău nu a Adus Progrese în Privința Tratatelor. NewsIn. 27.01.2009.

Ucraina – Republica Moldova

- Chișinăul și Kievul Discută Problemele Demarcării Segmentului Transnistrean al Frontierei Moldo-Ucrainene. Infotag. 21.01.2009.
- Moldova Este Disponibilă să Cumpere Energie Electrică din Ucraina doar în condiții de garanție. Infotag. 27.01.2009.

Conflictul Transnistrean

- Datoriile Transnistriei pentru Gaze pentru Anul 2009 Ar Putea Crește cu \$350 mil. Infotag. 23.01.2009.
- Reprezentantul MAE al Rusiei Consideră că Deciziile în Conflictul Transnistrean Trebuie Luate de Chișinău și Tiraspol. Infotag. 27.01.2009.
- Vladimir Voronin se Va Întâlni cu Medvedev și Smirnov Înainte de Expirarea Mandatului. NewsIn. 27.01.2009.
- Întrevederea Ministrului Reintegrării Vasile Șova cu Reprezentanții Comisiei Europene. Ministrul Reintegrării. 27.01.2009.

- Întrevederea Ministrului Reintegrării Vasile Șova cu Ambasadorul cu Misiuni Speciale al MAE al Federației Ruse Valerii Nesterușkin. Ministrul Reintegrării. 27.01.2009.

II. OPINII, COMENTARII, INTERVIURI

1. Kalman Mizsei, Reprezentantului Special al UE în Moldova: „2008 a Fost un An Greu, Dar Cetățenii RM i-au Făcut Față”. Timpul. 14.01.2009.
2. Criza Gazelor Este încă un Argument în Favoarea unei Relații de Parteneriat Strategic dintre Moldova și Ucraina. Interviu de Andrei Popov. Info-Prim Neo. 12.01.2009.
3. Vladimir Socor în dialog cu Andrei Popov despre Criza Gazelor și Lecțiile Acesteia pentru Uniunea Europeană și R. Moldova. 12.01.2009.
4. Opinii Expertii despre Vizita Ministrului Român de Externe Cristian Diaconescu la Chișinău. NewsIn. 23.01.2009.
5. Opinii despre Optimismul Președintelui Vladimir Voronin în privința soluționării conflictului transnistrean. Imedia. 29.01.2009.
6. În 2008 Moldova s-a Manifestat Contradictoriu pe Arena Internațională. Interviu cu Victor Chirilă, APE. Info-Prim Neo. 08.01.2009.
7. În Problema Transnistreană Situația a Rămas cam Aceeași ca și în Anii Precedenți. Interviu cu Radu Vrabie, APE. Info-Prim Neo. 08.01.2009.
8. Interviu cu Oazu Nantoi, Director programe IPP, Despre Întâlnirea Voronin-Smirnov din 24 Decembrie 2008. Jurnaltv.md. Transcris APE. 26.12.2008.

III. SINTEZE ȘI DEZBATERI AUDIO DE POLITICĂ EXTERNĂ

1. Sinteze și Dezbateri de Politică Externă. APE. 23.01.2009.
2. Analistul Politic de la București Iulian Chifu în Dialog cu Andrei Popov despre Criza Gazelor și Lecțiile Acesteia pentru Moldova. APE. 22.01.2009.
3. Analistul Politic de la Kiev Grigori Perepelitsa în Dialog cu Lina Grău despre Criza Gazelor și Consecințele sale. 22.01.2009. APE. <http://www.ape.md/mediaview.php?l=ro&idc=153&id=500>
4. James Sherr în dialog cu Andrei Popov despre Criza Gazelor și Lecțiile Acesteia pentru Uniunea Europeană și Moldova. 22.01.2009. APE.
5. Vizita Ministrului de Externe Român Diaconescu la Chișinău. Interviu cu Nicu Popescu (Consiliul European pentru Relații Externe, Londra). APE. 22.01.2009.
6. Conferința de Presă Susținută de Ministrul moldovean de Externe Andrei Stratan și Ministrul român de Externe Cristian Diaconescu la Chișinău. 22.01.2009.

I. ȘTIRI PE SCURT

- 14 ianuarie** La Bruxelles a avut loc Reuniunea Troicii Comitetului pentru Politică și Securitate UE-Moldova
- 21 ianuarie** Întrevederea de lucru a Ministrului Reintegrării Vasilii Șova cu Reprezentantul special al Ucrainei în procesul de negocieri privind reglementarea transnistreană, dl Viktor Krîjanovskii
- 21 ianuarie** La Odesa a avut loc întâlnire trilaterală între Misiunea Uniunii Europene de Asistență la Frontiera dintre Moldova și Ucraina (EUBAM) și serviciile de securitate din cele două țări în cadrul căreia s-a decis formarea grupurilor de lucru pentru combaterea traficului de ființe umane și droguri, armament și produse de larg consum
- 22 ianuarie** Vizita de lucru la Chișinău a Ministrului Afacerilor Externe al României, dl Cristian Diaconescu
- 26 ianuarie** Guvernul RM a aprobat Proiectul Strategiei securității naționale
- 27 ianuarie** A avut loc Comisia Națională pentru Integrare Europeană în cadrul căreia au fost aprobate Agenda de integrare europeană pentru anul 2009 și Prioritățile relațiilor Uniunea Europeană – Moldova pe durata Președinției Republicii Cehe a UE (ianuarie – iunie 2009)
- 27 ianuarie** Întrevederea Ministrului Reintegrării Vasile Șova cu Delegația de Experți ai Comisiei Europene condusă de dl Remi Duflot, Referent pentru Moldova, Ucraina și Belarus în cadrul DG RELEX al CE
- 27 ianuarie** Întrevederea Ministrului Reintegrării Vasilii Șova cu Ambasadorul cu Misiuni Speciale al MAE al Federației Ruse, dl Valerii Nesterușkin

Integrarea Europeană

- **Petr Kypr, Ambasadorul Cehiei la Chișinău: Moldova Trebuie să Reușească să Dezvolte o Bază Democratică. Info-Prim Neo. 21.01.2009.**

Moldova este un partener important pentru Uniunea Europeană și, de aceea, trebuie să reușească să dezvolte o bază democratică, a declarat ambasadorul Cehiei la Chișinău, Petr Kypr, într-o emisiune la postul de radio Vocea Basarabiei. Potrivit diplomatului țării care exercită actualmente președinția UE, în special este vorba de libertatea de exprimare, liberul acces al partidelor politice la mass-media, libera preseii”. „Personal cred în viitorul democratic al R. Moldova, altfel nu aș activa în această țară. Ține numai de Moldova să atingă acest viitor”, a adăugat ambasadorul. Potrivit lui Petr Kypr, viitorului acord de parteneriat al R. Moldova cu UE poate fi aproape identic cu fostul acord de asociere al Republicii Cehe cu UE. “Asta deja înseamnă mult. Dacă Moldova va reuși să facă față și să implementeze prevederile acestui parteneriat,

atunci UE va continua să ajute și mai mult”, a menționat ambasadorul.

- **EUBAM și Serviciile de Securitate ale Moldovei și Ucrainei își Consolidază Cooperarea. Info-Prim Neo. 22.01.2009.**

Misiunea Uniunii Europene de Asistență la Frontiera dintre Moldova și Ucraina (EUBAM) și serviciile de securitate din cele două țări își consolidează eforturile întru combaterea crimei organizate transfrontaliere. La 21 ianuarie, în orașul Odesa, Ucraina, a avut loc o întâlnire trilaterală la care s-a decis formarea grupurilor de lucru pentru combaterea traficului de ființe umane și droguri, armament și produse de larg consum, se spune într-un comunicat difuzat de misiune. „Misiunea UE califică drept eficientă colaborarea dintre serviciile de securitate ale Moldovei și Ucrainei realizată în anul 2008, ceea ce a condus la obținerea rezultatelor practice, cum ar fi reținerea, în octombrie, a unui lot mare de țigări de contrabandă destinat UE”, a menționat Ferenc Banfi, șeful EUBAM, Ferenc Banfi.

Astfel, s-a prevenit pierderea a circa 5 mln euro – impozite în UE.

- **Comisia Europeană a Livrat Serviciului Vamal un Sistem de Scanare în Valoare de 1,6 mln euro. Info-Prim Neo. 24.01.2009.**

Comisia Europeană a livrat Serviciului Vamal al R. Moldova un sistem european de scanare cu raze roentgen pentru inspecție mobilă și screening. Valoarea utilajului de 1,6 mln euro. Potrivit unui comunicat al Delegației Comisiei Europene în R. Moldova, asistența este oferită în cadrul Proiectului regional "Livrrarea Sistemelor de Scanare cu Raze Roentgen pentru Inspectie Mobilă și Screening, pentru Serviciile Vamale de Stat ale Moldovei, Belarusiei și Ucrainei". „Sistemul de scanare cu raze roentgen va fi folosit pentru a identifica mărfurile traficate ilicit ce traversează frontiera Republicii Moldova”, se mai spune în comunicat.

- **Proiectul Strategiei Securității Naționale a Fost Aprobata de Executiv. Guvern RM. 26.01.2009.**

Decizia de a aproba, de principiu, proiectul Strategiei a fost luată după ce documentul a fost publicat și discutat cu reprezentanți ai societății civile. La propunerea Prim-ministrului Zinaida Greceanîi, proiectul Strategiei a fost aprobat de principiu și înaintat spre examinare în ședința Guvernului. Ulterior, documentul va fi transmis pentru aprobare în Legislativ. Strategia a fost elaborată pe baza principiilor Concepției securității naționale, aprobate de Parlament la 22 mai 2008. Pornind de la prevederile Concepției, întregul ansamblu de acțiuni orientate spre asigurarea securității naționale are la bază statutul de neutralitate permanentă a Republicii Moldova.

- **A Fost Aprobata Agenda de Integrare Europeană pentru Anul 2009. Info-Prim Neo. 27.01.2009.**

Comisia Națională pentru Integrare Europeană a aprobat în ședința de marți, 27 ianuarie, Agenda de integrare europeană pentru anul 2009 și Prioritățile relațiilor Uniunea Europeană – R. Moldova pe durata Președinției Republicii Cehe a UE (ianuarie – iunie 2009). Agenda se bazează pe aceleași șase domenii prioritare: asigurarea respectării drepturilor omului și libertății mass-media; asigurarea independenței justiției; combaterea corupției; gestionarea migrației și managementul frontierei;

îmbunătățirea climatului investițional; măsuri de eficientizare a politicilor în domeniul social. Potrivit ministrului afacerilor externe și integrării eu ropene, Andrei Stratan, prioritățile relațiilor RM-UE în timpul Președinției cehe vizează, în mod special, pregătirea pentru lansarea negocierilor asupra unui nou acord RM-UE, pregătirea pentru negocierea Acordului de liber schimb aprofundat și comprehensiv cu UE, avansarea în dialogul cu UE în vederea simplificării cât mai mult a procedurilor de obținere de către cetățenii RM a vizelor. „Un subiect nu mai puțin important va fi liberalizarea regimului de vize pentru R. Moldova și vom solicita autorităților europene ca acest compartiment să fie o parte componentă a următorului document politic RM-UE. O altă dimensiune importantă va fi continuarea cooperării cu Misiunea EUBAM în vederea consolidării managementului frontierei moldo-ucrainene, inclusiv pe segmentul transnistrean”, a menționat Andrei Stratan. Președintele R. Moldova, Vladimir Voronin, și-a exprimat speranța că anul 2009 „va fi unul fructuos pe calea integrării europene”. „Se prevede ca în primăvară să începem negocierile cu Comisia Europeană privind noul acord de cooperare RM-UE. Noi toți am dori ca acesta să fie unul de asociere la UE. Am pledat și vom pleda ca dialogul țării noastre cu UE să fie cât se poate de dinamic, de aceea cred că acordul de asociere ar fi unul adecvat atât raporturilor noastre cu UE, cât și doleanțelor întregii noastre societăți”, a declarat Voronin.

- **Andrei Stratan: Moldova Speră să Încheie un Acord de Asociere cu UE Până la Sfârșitul Anului 2009. NewsIn. 29.01.2008.**

Chișinăul speră ca mandatul pentru negocierea noului acord politic a R.Moldova cu UE, pe care îl dorește ca fiind unul de asociere, să fie aprobat până la încheierea președinției cehe a UE, iar negocierile să fie finalizate până la sfârșitul anului 2009. Ministrul de externe Andrei Stratan a declarat că Guvernul moldovean urmează să stabilească în curând componența delegației naționale și să înceapă instruirea negociatorilor. Mai multe state europene, a spus Andrei Stratan, și-au exprimat deja disponibilitatea de a acorda asistență Republicii Moldova pentru instruirea acestor negociatori. Printre aceste state sunt Austria, cele trei țări baltice, Ungaria, Suedia, Norvegia. "Discuțiile în acest sens continuă și cu Bucureștiul, în luna februarie, când o echipă de experți va merge în România pentru a discuta inclusiv despre domeniile în care Bucureștiul are disponibilitatea de a acorda suport în procesul de

integrare a Republicii Moldova în UE", a declarat Andrei Stratan. Ministrul moldovean de externe își bazează așteptările optimiste în ceea ce privește semnarea noului acord politic cu UE în anul 2009 pe faptul că documentele anterioare semnate cu UE – Acordul de facilitare a vizelor și Acordul de readmisie – au fost negociate pe parcursul unei perioade relativ scurte de timp, iar noul document politic cu UE ar urma să preia mai multe prevederi din aceste documente. "Nu văd niciun obstacol pentru finalizarea Acordului de Asociere dintre Republica Moldova și UE în anul 2009, chiar dacă Ucraina este deja la al treilea an de negocieri și nu a ajuns la un rezultat", a declarat Stratan. [...] Întrebat cum va face față Chișinăul negocierilor cu Bruxelles-ul, în condițiile în care pregătirea echipei de negociatori începe cu doar câteva luni înainte de începerea propriu-zisă a negocierilor, Stratan a spus că Chișinăul are deja experiența tratatelor anterioare cu UE, deci pregătirea negociatorilor nu va începe de la zero. Un comunicat al Ministerului de Externe afirmă că în relațiile cu UE, în special pe parcursul președinției cehe, Republica Moldova speră, pe lângă aprobarea mandatului pentru viitorul document politic bilateral, să înceapă pregătirile și pentru negocierea unui Acord de liber schimb aprofundat cu UE, ținând cont de rezultatele studiului de fezabilitate ce urmează a fi elaborat de Comisia Europeană. Un obiectiv important în relațiile cu UE va fi și avansarea în dialogul pentru simplificarea procedurilor de obținere a vizelor pentru UE și continuarea în paralel a discuțiilor în vederea liberalizării regimului de vize pentru Republica Moldova. O altă sarcină importantă este continuarea cooperării cu Misiunea UE de asistență la frontiera moldo-ucraiană EUBAM în vederea îmbunătățirii gestionării frontierei și a reglementării fluxurilor de persoane și bunuri. În ceea ce privește dimensiunea internă a agendei europene, pentru Republica Moldova este prioritară sporirea eforturilor pentru consolidarea instituțiilor democratice, a libertății mass-media, respectării drepturilor omului, prevenirii și combaterii corupției, implementării standardelor sanitare și fitosanitare europene. [...]

România – Republica Moldova

- **Vizita la Chișinău a dlui Cristian Diaconescu, Ministrul Afacerilor Externe al României. Infotag. 22.01.2009.**

România crede că Uniunea Europeană ar trebui să acorde Republicii Moldova un stat mai privilegiat, de încurajare. O declarație în acest sens a făcut presei Cristian Diaconescu, ministrul afacerilor externe al României, care joi, 22 ianuarie, se află în vizită la Chișinău. Declarațiile au fost făcute după întrevederea cu Președintele Moldovei Vladimir Voronin și ministrul afacerilor externe și integrării europene Andrei Stratan. "Credem că Moldova este destul de dezvoltată în ceea ce privește reformele europene", a precizat acesta. Cristian Diaconescu a mai spus că România este gata să ajute cu experți echipa de negociatori a Moldovei privind negocierea viitorului document dintre Moldova și uniunea Europeană. "România este un partener al Moldovei și noi sîntem gata să susținem sub orice formă apropierea vecinilor noștri de structurile europene", a menționat acesta. Ministrul Andrei Stratan a spus că Moldova este bucuroasă de ajutorul acordat de partea română. "Noi dorim semnarea în 2009 a unui acord de Asociere cu UE și în acest context, susținerea româniei este foarte importantă. Oricum, noi nu am comis nici o abatere pentru a avea nevoie de româniei în calitate de avocat la Brussel", a precizat acesta.

România nu mai pretinde să fie inclusă separat de Uniunea Europeană în formatul de negociere a conflictului transnistrian. Pe parcursul anului 2008, mai mulți oficiali de la București au lansat ideea ca românie să fie inclusă în acest format, pe motiv că ar putea contribui substanțial la rezolvarea conflictului.

Cristian Diaconescu, ministrul afacerilor externe al României, aflat în vizită la Chișinău, a declarat mass-mediei că Uniunea Europeană reprezintă în formatul 5+2 și interesele României. "Noi susținem formatul 5+2 și dorim implicarea mai activă a UE, rolul ei fiind determinant în găsirea unei soluții, care să satisfacă toți actorii implicați în acest proces", a spus Diaconescu. Ministrul afacerilor externe și integrării europene al Moldovei Andrei Stratan, a spus că în pofida zvonurilor, Moldova nu planifică să ceară modificarea formatului 5+2. "Acest format este unul viabil și care reprezintă interesele tuturor părților implicate. Sperăm să găsim o soluție a conflictului transnistrian în scurt timp", a menționat ministrul.

Ministrul afacerilor externe al României Cristian Diaconescu și Ministrul afacerilor externe și integrării europene al Moldovei Andrei Stratan, au evitat să dea răspunsuri clare la întrebările delicate legate de relațiile dintre cele două state. Aceștia au făcut declarații de presă joi, după ce au

purtat discuții în prima parte a zilei. La întrebarea legată de frații Mocanu, fii fostului consilier prezidențial Sergiu Mocanu, care deja de 4 luni se află pe teritoriul Ambasadei României, Diaconescu a spus că "acest caz va fi rezolvat conform legislației naționale și internaționale". Cît privește inaugurarea Consulatelor româniei la Bălți și Cahul și respectiv ale Moldovei la Iași și Constanța, cei doi au spus că acest subiect va fi discutat în cea de a doua parte a zilei, dar că vor depune toate eforturile pentru ca cetățenii Moldovei să poată circula mai ușor în România. La întrebarea jurnaliștilor, dacă crede că Moldova condiționează semnarea Convenției privind micul trafic la frontieră cu semnarea Tratatului privind delimitarea frontierei, Diaconescu a spus că el nu a simțit acest lucru. "Am avut întreveneri cu Președintele Moldovei Vladimir Voronin și omologul Andrei Stratan și nu am auzit de asemenea condiționări. Noi vom continua să negociem acest aspecte și suntem optimiști că vom găsi o soluție", a precizat el.

- **Traian Băsescu: Moldova Trebuie să Organizeze Alegeri Corecte. NewsIn. 27.01.2009.**

Președintele Traian Băsescu a declarat luni seara, 26 ianuarie, la TVR1 că Republica Moldova are șansa să semneze un acord cu UE în condiții foarte bune, grație insistențelor României pe lângă președinția franceză, dar pentru aceasta este esențial să organizeze alegeri corecte. Șeful statului a arătat că negocierea noului acord ce va statua relațiile Republicii Moldova cu UE nu va începe decât după alegerile parlamentare care vor avea loc probabil la începutul lunii aprilie. "Mă aștept totuși ca în Republica Moldova, care are și datorită insistenței României sau, dacă vreți, mai degrabă insistenței României în președinția franceză, Moldova are șansa să semneze un acord cu UE în condiții foarte bune. Negocierea acordului nu începe până după alegeri. Dacă alegerile vor fi corecte și va rezulta o conducere democratică a Republicii Moldova, acel acord va ajuta foarte mult Moldova în avansul ei către UE", a declarat Băsescu, subliniind sprijinul personal acordat de președintele francez Nicolas Sarkozy a cărui țară a deținut până la 1 ianuarie președinția UE. "Este, practic, acceptarea în timpul președinției franceze și trebuie să spun foarte deschis: președintele Sarkozy ne-a ajutat foarte mult aici". "Șansa pe care o are Republica Moldova este unică și nu ar trebui s-o rateze, iar acest lucru se înscrie în ceea ce noi

susținem tot timpul, să nu fie decuplată Republica Moldova de statele din Balcanii de Vest, care și ele aspiră la un statut european mai devreme sau mai târziu. Deci nu-mi doresc decât ca observatorii să constate că în Republica Moldova au fost alegeri corecte", a conchis Băsescu.

- **Vladimir Voronin: Refuzul României de a Semna Tratatul Influențează Negativ Relațiile Bilaterale. NewsIn. 27.01.2009.**

Relațiile Republicii Moldova cu România nu sunt foarte rele, dar faptul că Bucureștii nu dorește semnarea tratatelor de bază și de frontieră influențează negativ aceste relații și generează discuții inutile, a declarat marți, 27 ianuarie, Președintele moldovean Vladimir Voronin. Potrivit șefului statului, relațiile dintre Chișinău și București ar trebui să se bazeze pe standarde și norme europene. Întrebat dacă relațiile Chișinău-București se vor îmbunătăți după vizita la Chișinău a lui Cristian Diaconescu, Vladimir Voronin a declarat că "relațiile cu România nu sunt foarte rele". "Dacă vorbim despre relațiile comercial-economice, noi deja am depășit acel miliard de dolari pe care ni l-am propus. Și Chișinăul este foarte interesat ca aceste relații comercial-economice să se dezvolte încă și mai mult și aceste bune relații să se extindă și pe alte dimensiuni", a adăugat Voronin. "Dacă analizăm costul importului și al exportului, o mare pondere în costul mărfurilor îl are transportul. Iar transportarea unor mărfuri din Republica Moldova în România și din România în Republica Moldova, la o distanță foarte mică, costă foarte puțin față de alte țări. Iată de ce noi suntem foarte cointeresați (să dezvoltăm comerțul cu România – n.red.)", a mai spus Voronin. "Dar trebuie să facem ca relațiile noastre să se bazeze pe standardele, legile și normele europene, care trebuie să fie obligatorii în relațiile bilaterale dintre state. Aceste norme nu trebuie să fie depășite", a subliniat președintele moldovean. Voronin a adăugat că "acele momente pe care România le târăgănează – (semnarea) Tratatului de bază și a Acordului de frontieră – e clar că influențează mult la aceste relații și ele duc și la faptul că sunt prea multe discuții inutile, care nu merită atenție și care n-ar fi, dacă ar fi semnate aceste acorduri". "Dacă aceste documente ar fi semnate, s-ar deschide mai multe oportunități – și pentru partea moldovenească, și pentru partea română", a conchis Vladimir Voronin. Întrebat când ar putea fi semnate cele două documente,

Voronin a spus că este gata să le semneze imediat. "Eu sunt gata să le semnez astăzi. Unde este partea română? Aduceți partea română!", a declarat președintele Voroniin.

- **Andrei Stratan: Vizita lui Diaconescu la Chișinău nu a adus progrese în privința Tratatelor. NewsIn. 27.01.2009.**

Vizita ministrului român de externe Cristian Diaconescu la Chișinău nu a adus progrese în privința celor două tratate în discuție cu România, Tratatul politic de bază și cel de frontieră, a declarat marți șeful diplomației moldovene Andrei Stratan. **Ministrul moldovean de externe a apreciat că finalizarea celor două tratate este posibilă într-o singură rundă de negocieri**, pentru că practic nu există puncte divergente pe marginea cărora să nu se fi ajuns la un consens între Chișinău și București. Cu toate acestea, România continuă să blocheze semnarea documentelor din "interese subterane" neclare Chișinăului, a spus el marți seara, 27 ianuarie, în cadrul unui club de presă. Cele mai multe întrebări venite de la jurnaliști au vizat, pe lângă perspectiva europeană a Republicii Moldova, și relațiile cu România, în special aspecte ce țin de disensiunile pe marginea celor două tratate – politic de bază și de frontieră, asupra semnării cărora insistă Chișinăul. "Noi am fost cei care am propus ca tratatul politic de bază să fie numit Tratat de Parteneriat și Cooperare, pentru că am înțeles că denumirea veche deranja. Cu toate acestea, 'parantezele pătrate' (aspectele rămase nesoluționate – n.red.) nu s-au transformat 'paranteze semirotonde' pe parcursul vizitei lui Cristian Diaconescu la Chișinău, și nici nu am primit răspuns la întrebarea de ce Bucureștiul tergiversează și nu dorește semnarea tratatelor", a declarat ministrul moldovean de externe. Potrivit lui, această **lipsă de voință "frânează din viteza de cooperare dintre România și Republica Moldova"**. Stratan a mai spus că poziția Bucureștiului rămâne neclară pentru el, pentru că pe parcursul ultimilor ani, în pofida cererilor repetate ale Chișinăului, autoritățile române nu au explicat de ce nu vor să semneze cadrul juridic bilateral cu Republica Moldova și nici nu au prezentat obiecții sau propuneri de modificări pe marginea prevederilor din tratate. **"Chișinăul nu înțelege ce se întâmplă** – noi putem doar bănuși și întreba, dar carul rămâne pe loc. Vom mai încerca în luna februarie să mai insistăm pe lângă colegii de la București ca să înțelegem care ar fi pericolul pentru

România să semneze aceste documente, similare celor semnate deja cu alte state pe care le are în vecinătate", a declarat Stratan. Ministrul moldovean a precizat că **în luna februarie o echipă de experți din Ministerul de Externe de la Chișinău urmează să meargă la București pentru a discuta subiectele rămase nesoluționate**. "Este un subiect principial și este foarte important pentru noi să primim acest răspuns. Noi insistăm în continuare ca autoritățile române să-și expună poziția față de Tratatul de bază și cel de frontieră ca să știm cum să abordăm subiectul și în dialogul cu Bucureștiul, și în cel cu autoritățile europene", a spus Andrei Stratan. Ministrul a sugerat și faptul că Diaconescu s-ar fi înșelat atunci când a tras concluzia, în urma discuțiilor purtate la Chișinău, că autoritățile moldovene nu condiționează semnarea Convenției de mic trafic la frontieră prin semnarea celor două tratate în discuție. **Chișinăul insistă de asemenea în continuare asupra deschiderii a două consulate moldovenești** – la Iași și Constanța, ca precondiție pentru deschiderea consulatelor române la Bălți și Cahul. Întrebat ce părere are despre numirea lui Eugen Tomac în funcția de șef al Departamentului relații cu românii de pretutindeni, Andrei Stratan a spus că nu poate comenta, pentru că nu îl cunoaște personal pe Tomac, dar speră că această numire "are intenția de a consolida relațiile dintre Republica Moldova și România și nu urmărește alte scopuri". Ministrul de externe Cristian Diaconescu s-a aflat joi, 22 ianuarie, într-o vizită de lucru la Chișinău, în cadrul căreia a purtat discuții cu președintele Vladimir Voronin, ministrul de externe Andrei Stratan, primarul de Chișinău, Dorin Chirtoacă, și lideri ai unor partide de opoziție. Diaconescu și omologul său moldovean au declarat că există perspective pentru a găsi o soluție și un numitor comun pentru semnarea tratatelor bilaterale.

Ucraina – Republica Moldova

- **Chișinăul și Kievul Discută Problemele Demarcării Segmentului Transnistrean al Frontierei Moldo-Ucrainene. Infotag. 21.01.2009.**

Moldova este disponibilă să contribuie la problema demarcării segmentului transnistrean al frontierei moldo-ucrainene. O declarație în acest sens a făcut miercuri ministrul reintegrării, Vasili Șova, în cadrul întrevederii cu reprezentantul special al Ucrainei în procesul de negocieri privind reglementarea transnistreană, Viktor Krîjanovskii. Interlocutorii "și-au exprimat poziția consolidată

privind necesitatea reluării cât mai grabnice a procesului de negocieri în formatul "5+2" pentru reglementarea politică a conflictului, precum și a accelerării procesului de realizare a inițiativelor ce au drept scop întărirea încrederii reciproce dintre Chișinău și Tiraspol". Interlocutorii au menționat, de asemenea, existența unei abordări și viziuni comune privind necesitatea extinderii mandatului Misiunii EUBAM, în scopul consolidării securității la frontiera de stat moldo-ucraineană.

- **Moldova Este Disponibilă să Cumpere Energie Electrică din Ucraina doar în condiții de garanție. Infotag.27.01.2009.**

Moldova este disponibilă să semneze contractul de cumpărare a energiei electrice ucrainene, însă doar în condiții de garanție a livrării de energie pe un termen lung. O declarație în acest sens a făcut marți prim-viceprim-ministrul, ministrul economiei și comerțului, Igor Dodon, în cadrul unei conferințe de presă din 27 ianuarie. "Noi am încheiat un contract cu CERS Moldova pentru procurarea energiei electrice la prețul de 5,8 cenți americani pînă în martie 2010. După aceasta Ucraina a declarat că este disponibilă să vîndă energia mai ieftin - cu 5,4 cenți și chiar cu 5,2 cenți. Noi sîntem disponibili să încheiem un nou contract cu Ucraina, dar noi avem nevoie de garanții", a subliniat Dodon.

Conflictul Transnistrean

- **Datoriile Transnistriei pentru Gaze pentru Anul 2009 Ar Putea Crește cu \$350 mil. Infotag. 23.01.2009.**

La tarifele existente la gaz, datoriile Transnistriei față de "Gazprom" pentru anul 2009 ar putea crește cu \$350 mil., a declarat ministrul industriei autoprocimatei RMN, Piotr Stepanov, în cadrul emisiune televizate "Dimineața la TSV". Acesta a menționat că Transnistria "trebuie să se uite în jur și să vadă că în lume s-a trecut deja la relații de piață, de aceea Tiraspolul trebuie să înțeleagă că va veni timpul cînd Transnistriei i se va cere să achite cel puțin datoriile curente". Potrivit ministrului, deși de la 1 ianuarie o mie de metri cubi de gaze ruse costă \$317, pentru sectorul industrial acesta se va vinde cu \$109, iar pentru populație va fi și mai ieftin - "componenta de gaz" în tarifele comunale este fixată în baza prețului de doar \$30.

*În ianuarie-august 2008 Transnistria primit gaz rusec în valoare de \$212 mil., dar a plătit doar \$25,4 mil. Prețul serviciilor pentru tranzitul gazului în Balcani și în Turcia a constituit cca. \$20 mil. Însă

chiar și așa, nivelul achitării regiunii constituie puțin peste 20%.

- **Reprezentantul MAE al Rusiei Consideră că Deciziile în Conflictul Transnistrean Trebuie Luate de Chișinău și Tiraspol. Infotag. 27.01.2009.**

Ambasadorul pentru sarcini speciale de la Ministerul Afacerilor Externe al Rusiei, Valerii Nesterușkin, care prezintă FR în procesul de negocieri în conflictul transnistrean, consideră că deciziile în această problemă "trebuie luate de părțile conflictuale". O declarație în acest sens ambasadorul a făcut luni pentru jurnaliști, după întrevvedere cu liderul Transnistriei, Igor Smirnov, și ministrul afacerilor externe, Vladimir Iastrebceac. "Cheia soluționării nu se află în mâinile noastre. Noi, ca intermediari, creăm condiții, iar deciziile trebuie luate de părți", a declarat reprezentantul MAE. Referindu-se la posibilitatea Transnistriei de a obține în acest an asistență financiară din Rusia în legătură cu situația economică dificilă, Valerii Nesterușkin a menționat că la moment această problemă se soluționează, însă "este prea devreme să vorbim despre termen și despre cantitate". În ajunul vizitei în Transnistria a sosit ambasadorul Rusiei în Moldova, Valerii Kuzmin, care a declarat că "în februarie ar putea fi reluate consultările politice pentru reglementarea transnistreană". În opinia sa, procesul de negocieri, înghețat de aproape trei ani, "ar putea fi impulsionat de vizita la Chișinău a ministrului afacerilor externe al Rusiei, Serghei Lavrov", fixată în februarie.

- **Vladimir Voronin se Va Întâlni cu Medvedev și Smirnov Înainte de Expirarea Mandatului. NewsIn. 27.01.2009.**

Președintele moldovean Vladimir Voronin a anunțat că pînă la expirarea în primăvară a mandatului său va avea o întâlnire cu președintele rus Dmitri Medvedev și cu liderul de la Tiraspol Igor Smirnov. [...] Voronin a ținut însă să sublinieze că întâlnirea cu Medvedev și Smirnov nu se va înscrie pe linia "negocierilor" pentru reglementarea transnistreană, ci va fi doar o rundă de "consultări". "Tratatările pot avea loc doar în formatul 5+2", a declarat Voronin, adăugând că nu va semna niciun fel de document la întrevvedere cu președintele rus și liderul transnistrean. Președintele moldovean a mai spus că, cel mai probabil, unul dintre scopurile vizitei la

Chișinău a ministrului rus de Externe, Serghei Lavrov, preconizată pentru 23 februarie, va fi și pregătirea acestei întâlniri în format trilateral. "Așa consultări purtăm și cu Misiunea OSCE în mod regulat, și cu ambasadorul SUA, și cu ambasadorul și autoritățile ucrainene. Purtăm convorbiri în mod sistematic", a spus președintele moldovean. Voronin a spus că nu poate confirma informațiile lansate de unii oficiali ruși care au spus că negocierile în problema transnistreană vor fi reluate în luna februarie. Președintele moldovean a sugerat că întâlnirea este dorită de Moscova, la fel cum și întrevederea Voronin-Smirnov de la sfârșitul lunii decembrie 2008 a avut loc în insistența Kremlinului. "După întâlnirea pe care am avut-o cu Medvedev la Soci am convenit să mă întâlnesc cu Smirnov. În sfârșit în luna decembrie Smirnov a fost obligat să accepte această întâlnire. Smirnov așa și mi-a spus – că nu este dispus să adopte niciun fel de decizii importante, pentru că desfășoară o întâlnire de serviciu", a spus Voronin.

- **Întrevederea Ministrului Reintegrării Vasile Șova cu Reprezentanții Comisiei Europene. Ministrul Reintegrării. 27.01.2009.**

La 27 ianuarie 2009 a avut loc o întrevedere a dlui Vasile Șova, Ministru al Reintegrării, cu un grup de experți – reprezentanți ai Comisiei Europene, în frunte cu Remi Duflot, referent pentru Moldova, Ucraina și Belarus în cadrul DG RELEX al Comisiei Europene. Pe parcursul întrevederii a fost efectuată o analiză detaliată a situației existente în procesul de reglementare transnistreană și a activității grupurilor de lucru în contextul realizării măsurilor de întărire a încrederii dintre cele două maluri ale Nistrului. În cadrul discuțiilor, participanții au menționat existența unei viziuni și a unei abordări comune în privința soluționării problemelor în cauză și au convenit să depună eforturi adiționale pentru realizarea unor proiecte concrete, ce au drept scop întărirea încrederii și, respectiv, oferirea unui impuls pozitiv procesului de reglementare a conflictului transnistrean. De asemenea, au fost discutate în detaliu perspectivele realizării unor proiecte comune în domeniul educației, sănătății, transportului, etc. Experții europeni au ținut să confirme disponibilitatea Comisiei Europene de a contribui în continuare la procesul de întărire a încrederii, văzută ca bază pentru apropierea pozițiilor dintre Chișinău și Tiraspol în diverse sfere, precum și pentru reluarea negocierilor politice privind statutul

Transnistriei în cadrul formatului „5+2”, cu respectarea suveranității și integrității teritoriale a Republicii Moldova.

- **Întrevederea Ministrului Reintegrării Vasile Șova cu Ambasadorul cu Misiuni Speciale al MAE al Federației Ruse Valerii Nesterușkin. Ministerul Reintegrării. 27.01.2009.**

Situația actuală și perspectivele procesului de reglementare a conflictului transnistrean au fost puse în discuție astăzi în cadrul unei întrevederi a Ministrului Reintegrării Vasile Șova cu Ambasadorul cu misiuni speciale al Ministerului de Externe al Federației Ruse Valerii Nesterușkin. În cadrul discuției, interlocutorii au subliniat necesitatea continuării dialogului dintre părți în scopul reluării cât mai grabnice a negocierilor politice în formatul „5+2”. Participanții la întrevedere au discutat, de asemenea, procesul de realizare a măsurilor de consolidare a încrederii reciproce dintre Chișinău și Tiraspol și s-au pronunțat în favoarea activizării eforturilor ce țin de elaborarea proiectelor comune în cadrul grupurilor de lucru create în acest sens.

II. OPINII, COMENTARIIL, INTERVIURI

1. **Kalman Mizsei, Reprezentantului Special al UE în Moldova: „2008 a Fost un An Greu, Dar Cetățenii RM i-au Făcut Față”. Timpul. 14.01.2009.**

Moldova a încheiat un an respectabil, unul de care poporul său poate fi mândru în cadrul internațional. Acest cadru a fost pe departe unul ușor și favorabil în 2008: primele consecințe ale secetei din 2007 și inflația importată a prețurilor la produsele alimentare, prețurile exorbitante la energia rusească, inundațiile din vară, apoi războiul din Georgia și, în fine, criza financiară globală au asigurat un mediu mai mult decât provocator pentru dezvoltarea țării. Și anul 2009 a început cu o criză de gaze teribilă și complet evitabilă - în cazul în care spiritul cooperării care a adus partea occidentală a Europei la succes în perioada celui de-al Doilea Război Mondial ar putea să acopere acum întregul continent.

Moldova a ținut piept acestor provocări în 2008 și vreau să felicit toți oamenii destoinici de pe ambele maluri ale râului Nistru pentru perseverența și metodele pașnice, coordonate, în aspirația lor către

un progres social, în tendința de a ajunge la nivelul țărilor mai dezvoltate din regiune și de a se integra treptat în Uniunea Europeană. Creșterea economică a RM în 2008 a fost una puternică; în timp ce partenerii săi mai mari întâmpină probleme enorme, uneori chiar prăbușirea productivității, în RM aceasta s-a majorat cu 7,5%. Și bilanțurile macroeconomice sunt bune: inflația e mai mică decât în multe țări din regiune, sistemul bancar se află într-o stare relativ stabilă, iar investițiile de capital străin directe, deși de proporții mici, s-au majorat pe parcursul ultimului an.

Remitențele au atins noi cote: în jur de 1 miliard de euro. Această cifră vorbește nu doar despre date economice binevenite, ci dă speranțe mari că factura socială a Moldovei este una sănătoasă. Totodată, ea denotă faptul că populația, inclusiv persoanele care muncesc peste hotare pentru perioade mai scurte sau mai lungi de timp, doresc să investească în viitorul țării lor. Deși moldovenii lucrează peste hotare temporar, ei doresc să se întoarcă acasă. Și când se vor întoarce, ei vor îmbogăți nucleul națiunii: vor aduce cu ei deprinderile preluate în altă țară. Ei investesc în stocul imobiliar al națiunii, în educația copiilor și în alte bunuri de preț. Educați corect, ei pot fi și o componentă importantă a unei clase de antreprenori, atât de vitală pentru succesul și bunăstarea oricărui stat.

Anul trecut a fost și unul de consolidare, într-un ritm extrem de accelerat, a relațiilor dintre RM și UE. Introducerea Preferințelor Comerciale Autonome a contribuit la sporirea exporturilor moldovenești pe piețele noastre, inclusiv a exporturilor promovate de companiile de pe malul stâng al râului Nistru. RM a devenit partenerul UE în proiectul-pilot al Parteneriatului de Mobilitate. UE a continuat să se implice activ ca participant în procesul de reglementare al conflictului transnistrean și noi continuăm cooperarea noastră, împreună cu Ucraina, îndreptată spre consolidarea securității regionale, inclusiv prin prezența Misiunii UE de Asistență la Frontiera moldo-ucraineană (EUBAM).

Anul 2009 nu promite a fi mai ușor, dar aceleași atitudini pot conduce RM mai departe spre progres. Efectele negative ale crizei economice internaționale încă nu sunt resimțite în totalitate. Încetinirea creșterii PIB în țările națiunilor comerciale majore va contribui la o încetinire similară și în RM. Întreprinderile industriale de pe malul stâng se

bazează în principal pe exporturi și multe dintre ele au suferit pierderi în ultimele luni. Unii dintre muncitorii din străinătate au și început să se întoarcă acasă, ca urmare a activităților economice din țările în care lucrau. În special, a fost afectat sectorul de construcție din Rusia și șuvoiul de oameni s-a întors dintr-acolo. În ciuda anilor de creștere economică, criza găsește țara drept una dintre cele mai sărace din Europa și la fel divizată. Cu toate acestea, cu politicile adecvate, RM nu va fi prinsă fără gardă în 2009.

În economia internațională, competiția pentru investiții în 2009 va fi una înverșunată. În timp ce atragerea investițiilor străine rămâne a fi și trebuie să prezinte un obiectiv strategic al RM, politicile sale economice, în opinia noastră, vor trebui croite în 2009 spre valorile specifice pe care le posedă țara. În ultimii ani, acumularea de bogății de către populație a avut loc atât în țară, cât și peste hotare. Acum este critic de a direcționa o parte din aceste economii spre investiții. Promovarea multilaterală a întreprinderilor mici - de la eliminarea barierelor birocratice și diminuarea intervenției arbitrare a forțelor de ordine, la organizarea unor programe de training orientate spre asistența financiară inteligibil planificată - ține să devină una dintre cele mai strategice provocări pentru RM în 2009. Acest program trebuie să ajungă și în Transnistria și este necesar să fie efectuat în coordonare cu autoritățile transnistrene, întrucât crearea locurilor de muncă în această regiune este o provocare extrem de puternică.

Succesele economice pe care le-a înregistrat recent RM s-au datorat politicilor curente deschise, prietenoase din punct de vedere al pieței de desfacere, și este vital ca acestea să fie perpetuate. Pe lângă aceasta, pasul și calitatea integrării sale europene va fi o altă problemă strategică pe termen lung pentru stat. La moment, în Bruxelles, statele-membre UE pun în dezbatere negocierea unui nou acord bilateral, mai ambițios, dintre Uniunea Europeană și Republica Moldova. Știm că e în interesul RM să aibă un regim comercial liber cât mai comprehensiv cu UE, întrucât vorbim despre cea mai mare piață unită din lume. Mai cunoaștem și cât de important pentru poporul moldovenesc este să aibă cât mai puține obstacole în deplasările peste hotare, deoarece în ultimul deceniu munca în străinătate a devenit o parte importantă a economiei

RM. Nu este doar ceva retoric, ci o realitate având în vedere diversele interese și temeri ale politicilor străine ale statelor-membre UE, faptul că și pentru rezultatul dezbaterilor interne asupra mandatului de negociere. Criza globală va intensifica sensibilitatea la probleme precum politica de imigrare. În aceste circumstanțe, argumentele despre racordarea sistemului politic al RM la valorile europene vor cântări greu la decizia statelor-membre cu privire la mandatul de negociere pentru un nou acord UE-RM, și vor fi cheia pentru orice evaluare politică a Moldovei în viitorul apropiat.

Credem că și populația de pe malul stâng al Nistrului ar trebui să beneficieze de aprofundarea integrării economice și politice a RM cu UE. Înainte de criza economică globală, exporturile companiilor din Transnistria către piețele UE au crescut foarte dinamic. Această creștere a stagnat acum, în special, în sectoarele afectate de criză, precum ar fi materialele de construcție sau metalurgia. Ar trebui să gândim rapid și intensiv cum să ajutăm industriile sub presiune și șomerii - precum și pe cei care acum trebuie să se întoarcă de peste hotare din cauza mediului de afaceri în schimbare. Eu scriu aceste gânduri într-un apartament încălzit și nu există niciun motiv pentru care o jumătate de milion de oameni din regiunea transnistreană să fie uitați, în apartamente unde temperatura rămâne de 10 grade Celsius. Cu toții trebuie să depunem mai multe eforturi pentru a nu se mai repeta niciodată experiența acestei ierni în această regiune.

Condițiile favorabile pentru tipul de ajutor european care poate să ajungă și la populația din Transnistria este un proces vast și profund de consolidare a încrederii. Președintele Voronin a anunțat voința guvernării sale de a se angaja în consolidarea încrederii cu Tiraspolul în octombrie 2007, dar progresul ar trebui accelerat. De fapt, cineva ca mine, care se află în contact permanent cu oficialitățile atât din Chișinău, cât și cele din Tiraspol, poate să spună că, uneori, există prejudecăți de-a dreptul comice despre partea opusă, de parcă oamenii care au trăit în aceeași republică în timpul Uniunii Sovietice ar fi acum de pe altă planetă. Consider aceste discuții imature, ca o reminiscență a URSS, unde la suprafață toți erau egali, dar, totodată, supraviețuiau cu încăpățănare prejudecăți de modă veche... Căci, este de ajuns să vezi oamenii de pe ambele maluri comunicând între

absolută,

testul de democrație al RM în timpul alegerilor viitoare va fi enorm de important pentru viteza, dar

ei când se întâlnesc pur și simplu cu ocazia unor evenimente sociale sau de serviciu, ca să-ți dai seama că - spre deosebire de alte conflicte din alte părți ale lumii - aici similitudinile culturale și trecutul comun îi fac pe oameni să se unească. Dacă e să fim sinceri, trebuie să recunoaștem că nu este un conflict real, ci unul generat de politică și, deseori, cuplat de interesele de afaceri ale celor care beneficiază din urma acestei divizări artificiale.

Avem nevoie de un proces de consolidare a încrederii robust pentru binele ambelor părți ale Moldovei. Un studiu economic recent al Comisiei Europene revelă că Transnistria, de fapt, pierde mult mai mult prin lipsa de integrare. Fiecare an fără integrare este o veste rea pentru populația de pe ambele părți ale râului Nistru. Trebuie să lăsăm în urmă această moștenire urâtă a trecutului și să găsim un răspuns cu adevărat european la problemele statului: toleranță reciprocă și cooperare, respect pentru abordări și interese diferite și, în baza acestora - integrarea. Consolidarea încrederii economice - mai ales în condițiile crizei economice - ar trebui să fie punctul-cheie pe care să ne concentrăm. La moment, avem elemente de dezintegrare artificială, în ciuda piețelor UE, și altele fiind egal disponibile exportatorilor de pe ambele maluri. Înregistrarea companiilor transnistrene în Chișinău a adus cu sine o schimbare pozitivă. Dar trebuie să aprofundăm această integrare și să lansăm fără întârziere grupul de lucru pentru consolidarea încrederii în domeniu de economie. S-ar putea baza pe cooperare în beneficiul unui sistem vamal cu adevărat unic, precum și eliminând obstacole artificiale în comerț, și alte tipuri de cooperare. La fel, ar putea delimita cele mai importante sectoare ale investițiilor în infrastructură comună.

Există un potențial vital pentru cooperarea în domenii care afectează populația direct, în special, mișcarea liberă a oamenilor între cele două părți ale țării, precum și asigurarea că oamenii nu vor trebui să aibă frică, călătorind spre cealaltă parte, de hărțuire în baza rolurilor politice. Aceste probleme trebuie soluționate, căci asta va asigura o atmosferă benefică pentru o cooperare ulterioară. În fiecare din aceste și alte domenii, UE și statele membre vor

încerca să fie pe cât se poate de constructive și de ajutor.

Vom lucra intensiv pentru ca 2009 să devină un an foarte productiv pentru soluționarea în cele din urmă a așa-numitului conflict înghețat. Am avut un an foarte turbulent în 2008 în regiune și vreau să spun cu mare satisfacție că, de-a lungul întregii perioade de neliniște, Moldova a dat dovadă de un comportament înțelept și întreaga țară a rămas a fi o insulă a stabilității. Ar trebui să ne axăm pe aceasta, precum și pe cele două întâlniri istorice dintre cei doi lideri. Vreau să sper că 2009 va aduce cu sine o muncă serioasă în elaborarea reglementării transnistrene între cele două părți, cu ajutorul comunității internaționale, reprezentată în formatul de negociere 5+2. Pentru noi e clar că rezultate vor fi obținute doar în cazul în care participanții din formatul 5+2 vor elabora un compromis balansat. Acel compromis va trebui să găsească un format reciproc adecvat pentru statutul special al Transnistriei în cadrul Moldovei. S-au purtat numeroase discuții despre forma statului reunit - dacă are să fie unitar sau un stat federal. Considerăm că este o dezbatere falsă. Este important ca să realizăm două lucruri odată: un statut special garantat prin constituție pentru Transnistria și un aparat central de stat modern și eficient care să poarte cele mai bune valori europene de democrație și toleranță și, în același timp, prevede eficiența economică a țării. De asemenea, este clar că trebuie de pus la punct un sistem informațional de monitorizare eficient și detaliat pentru statutul Transnistriei.

Mai suntem convinși că noul cadru pentru acordul UE-RM, prin intermediul mecanismelor sale de îmbunătățire a statului, va contribui la intensificarea încrederii populației transnistrene prin ajutorul acordat aprofundării democrației și legii supreme în țară. Sunt convins că celor care sunt îngrijorați de aspecte specifice - de exemplu, statutul limbii ruse în statul reunificat - nu ar trebui să le fie teamă: această problemă va primi atenția necesară și va fi rezolvată în baza celor mai bune standarde, și este clar că în Transnistria limba rusă va avea un rol special. Reglementarea trebuie să facă chemare și la interesele în materie de securitate ale diferiților participanți la procesul de negociere. Înțelegem preocupările atât ale Transnistriei, cât și ale Rusiei, și suntem convinși că există metode de a le aborda, după cum RM a făcut-o deja prin includerea

neutralității sale în constituția statului. Respectând această poziție, vrem să vedem și respectul față de angajamentele de mai devreme cu privire la retragerea forțelor armate și a munițiilor străine. Am rămas convinși că prin intermediul concesiunilor și al gesturilor reciproce, actorii internaționali pot contribui și la mediul de securitate necesar în reglementare.

Astfel, noi, cei din Uniunea Europeană, urăm un An Nou plin cu succese poporului vostru, în mod egal ambelor părți ale statului divizat. Așteptăm cu nerăbdare să continuăm dezvoltarea relațiilor noastre în baza valorilor comune, aducând UE și RM mai aproape una de cealaltă, și intensificarea în același timp a cooperării bilaterale cu membrii UE, în special cu România. Susținem ferm convinși că prin triumphiul de reunificare, prin consolidarea democrației și prin aprofundarea integrării europene, Moldova poate să devină o țară prosperă. În acest proces, sub nicio formă, Moldova nu trebuie să compromită relația specială pe care o are cu vecina sa, Ucraina, și cu partenerul său tradițional, Rusia. Dimpotrivă, noi apreciem aceste parteneriate profunde și susținem dezvoltarea unei bune cooperări de vecinătate cu Ucraina. Așteptăm cu nerăbdare și un angajament foarte constructiv și fructuos cu Federația Rusă - o garanție a unei reglementări a conflictului transnistrean de succes. De asemenea, privim înainte spre legături adânci, prietenești dintre Moldova, cu Transnistria în cadrul său, și Federația Rusă din punct de vedere economic, cultural și politic, inclusiv continuarea utilizării pe larg a limbii ruse. Dacă vom da toți dovadă de previziune destulă și vom crede din suflet că cooperarea poate rezulta în multe pentru toți, soluționarea conflictului transnistrean poate să devină piatra de temelie a unei etape noi, pozitive și durabile de securitate și cooperare pan-europeană.
<http://www.ape.md/print.php?l=ro&idc=154&id=49>
2

2. Criza Gazelor Este încă un Argument în Favoarea unei Relații de Parteneriat Strategic dintre Moldova și Ucraina. Interviu de Andrei Popov. Info-Prim Neo. 12.01.2009.

Criza gazelor ar trebui să reprezinte încă un argument pentru Moldova ca aceasta este vital interesată să dezvolte o relație de parteneriat strategic cu Ucraina, inclusiv și pentru a estompa pe viitor efectele unor asemenea crize. De această

păreră este analistul Andrei Popov, director executiv al Asociației pentru Politică Externă (APE).

Andrei Popov a declarat pentru Info-Prim Neo că Ucraina reprezintă „un veritabil adăpost strategic pentru R. Moldova”. Interesele Ucrainei coincid aproape integral cu cele ale Moldovei atât în soluționarea conflictului transnistrean, cât și în asigurarea eficientă a parcursului european sau a securității energetice. „În toiul crizei, când panica părea să atingă apogeul la Chișinău și a pornit numerotarea inversă până la deconectarea totală a gazelor, a parvenit decizia unilaterală a Ucrainei de a relua livrarea gazului din propriile rezerve pentru Moldova și Bulgaria. Deși acest lucru nu se prea cunoaște, dar și în ianuarie 2006, timp de mai multe zile, atunci când încă nu semnaserăm noul contract cu Gazprom, am fost ajutați de o manieră asemănătoare de vecinul nostru din nord-est”, spune directorul executiv APE.

Potrivit expertului, opțiunile Moldovei cu privire la diversificarea surselor de aprovizionare cu gaze sunt destul de limitate. În opinia sa, România nu ar putea, din punct de vedere tehnic, asigura integral livrarea gazelor Moldovei. „Singurele ieșiri pe care le are România în exterior pe conducta gazelor sunt cele prin care gazul intră în România prin R. Moldova. Din câte înțeleg, este tehnic imposibil în cazul unor sistări de acest gen, ca România să pompeze gaz în direcție inversă - din vest în est - pe aceeași conductă. Totuși, ar trebui examinată posibilitatea construirii unui tronson de la rețeaua internă a României către Moldova, în special pentru zona Ungheni, care este cea mai vulnerabilă”, crede analistul. „Până în 1989 regiunea Iașului a fost una puternic industrializată și a fost un mare consumator de gaze. Majoritatea din aceste întreprinderi industriale s-au închis între timp, dar diametrul conductei care aduce gaz la Iași din interiorul României este unul foarte mare și ar putea oferi o posibilitate pentru racordarea rețelei interne a României cu raionul Ungheni. O altă soluție complementară acestor eforturi ar fi trebuit să fie construirea unor rezervoare interne de stocare a gazului în R. Moldova.

„Moldova este dependentă în proporție de sută la sută de livrările de gaz din Rusia. În același timp, ea este o țară de tranzit, ceea ce în fond este un lucru bun pentru noi. Prin Moldova anual treci peste 20 de miliarde de metri cubi de gaze spre România, Bulgaria, Grecia, Balcanii de Vest, ceea ce face din

Moldova o piesă de joc importantă, ce nu poate fi neglijată. Pe de o parte, asta înseamnă că doar împotriva Moldovei nu pot fi aplicate sancțiuni și blocade. Pe de altă parte însă, acest lucru ne face ostatici în perspectiva repetării unor conflicte dintre Rusia și Ucraina, pentru că țeva trece prin Ucraina”, susține Andrei Popov.

Directorul APE a declarat ca nu are mari lucruri de a reproșa autorităților cu privire la acțiunile întreprinse în timpul crizei gazelor: „Realist, în plan politico-diplomatic, în situația unei crize care a afectat direct și dur peste 10 state europene, Moldova nu ar fi putut să contribuie real la soluționarea crizei”. În același timp, analistul remarcă modalitatea stranie de a reflecta problema sistării gazelor în regiunea transnistreană de către mass-media electronică din Moldova. Toată atenția presei a fost focalizată pe ceea ce se întâmplă în cele opt sate din raionul Dubăsari, aflate sub controlul autorităților de la Chișinău, fără a vorbi despre suferințele oamenilor din celelalte localități ale regiunii transnistrene care deja de 2-3 zile nu mai au încălzire și gaze. Cred că a fost ratată o posibilitate bună pentru a sublinia că Transnistria e o parte din țara noastră și de a arăta un sentiment de compasiune și solidaritate cu populația din stânga Nistrului, contribuind la construirea unui sentiment de comuniune, chiar și la nivel emoțional, afectiv, dintre oamenii de pe malul stâng și drept ale Nistrului. Totodată, suplimentul de 1,5 mln de metri cubi de gaze pe zi pe care Ucraina a decis să ni-l acorde, probabil nu va putea ajunge la majoritatea locuitorilor transnistreni, în pofida asigurărilor pe care le-a făcut conducerea Moldovei. La mijloc tot este o problema tehnică, căci conducta noastră are racordari doar la raioanele din nordul acestei regiuni și nu ajunge la raioanele din centru și sud – Grigoriopol, Dubăsari, Tiraspol, Slobozia.

Potrivit lui Andrei Popov, în pofida aparențelor că diferendul ar fi un conflict economic dintre Gazprom și Ucraina, în esență este un conflict cu o puternică încărcătură geopolitică și geoeconomică. „În prima parte a conflictului, Rusia a urmărit să discrediteze Ucraina ca și țară de tranzit pentru a tatona terenul în vederea preluării ulterioare a controlului sistemului de transport prin intermediul Ucrainei și pentru a aduce europenilor argumente suplimentare în vederea necesității accelerării construcției celor două gazoducte alternative – prin Marea Baltică și Marea Neagră, ocolind Ucraina. În a doua fază, la fel cum acest lucru s-a întâmplat în cazul războiului din

Georgia, au intrat în joc emoțiile și Kremlinul a ridicat mizele jocului, fără a calcula foarte bine consecințele. Amenințările că Rusia va majora prețul gazelor pentru Ucraina până la nivelul celui european și poziția rigidă în problema semnării memoradumului cu privire la observatorii europeni au șifonat imaginea Rusiei”.

În opinia analistului, diferența față de anul 2006 când a fost o primă criză este faptul că atunci Europa nu a fost afectată atât de puternic și doar pentru trei-patru state a fost nesemnificativ redusă livrarea gazelor, pe când în 2009 impactul negativ a fost mult mai puternic și pentru un număr mult mai mare de țări. În al doilea rând, în 2006 Europa mai era sub impresia „revoluției oranj” și a susținut în mod aproape necondiționat poziția Ucrainei, tratând Rusia ca pe un „agresor” ce a folosit gazul ca armă energetică. În acești 3 ani, Europa a obosit puțin față de luptele fratricide dintre conducătorii ucraineni și parcă s-a obișnuit cu astfel de crize la sfârșit de an și nu a atras mare atenție acestei crize până în momentul când s-a pomenit fără gaze. Acum nu mai este atât de clar că este un singur vinovat și acesta ar fi Rusia. Totuși, rămâne concluzia că marea problemă este totuși Rusia și ca dependența excesivă și crescândă a Uniunii Europene față de livrările de gaze din Rusia devine o problemă de securitate de prim plan pentru care UE trebuie să găsească un remediu eficient. Dar, trebuie să recunoaștem, ca și imaginea Ucrainei este destul de șifonată de această criză. Și criza politică perpetuată și rivalitățile dintre președinte și prim-ministru au jucat festa Ucrainei și au fost exploatate plenar valorificate în plan mediatic și propagandistic de Federația Rusă”.

Criza va avea și un efect pozitiv, consideră directorul APE: „După această criză, Europa simte mult mai acut vulnerabilitatea sa și face mișcări mai energice pentru a găsi soluții eficiente de răspuns, atât prin identificarea unor căi alternative pentru asigurarea cu gaze (cum ar fi construcția gazoductului Nabucco din Turcia în Europa) și a unor resurse alternative, cum ar fi energia atomică sau gazul lichifiat”.

3. Vladimir Socor in dialog cu Andrei Popov despre Criza Gazelor si Lectiile Acesteia pentru Uniunea Europeana si R. Moldova. 12.01.2009.

Andrei Popov (APE): Chiar din primele zile ale anului, criza gazelor tine cap de afis in presa internationala si locala. Ceea ce initial era tratat de multi doar ca o noua runda in disputa deja traditionala dintre Rusia si Ucraina cu privire la pretul gazelor si conditiile de tranzit, a degenerat foarte rapid intr-o foarte serioasa criza internationala, care afecteaza in modul cel mai direct interesele unui mare grup de state europene. Uniunea Europeana peste noapte s-a pomenit a fi un actor-cheie in aceasta disputa si acum se afla in fata unui foarte serios test de credibilitate.

Criza are multiple fatete si dimensiuni, si in ultimile zile in spatiul public din Republica Moldova experti, oficiali, politicieni au discutat despre multe din ele. Un aspect separat al dezbaterei si, pentru multi in mod firesc cel mai important, tine de implicatiile acestei crize asupra intereselor Republicii Moldova. A fost sau nu pregatita Moldova? A facut sau nu totul ce putea pentru a minimiza impactul negativ al crizei si, in sens mai larg, pentru a reduce vulnerabilitatile sale in domeniul securitatii energetice? Are sau nu are tara noastra optiuni realiste pentru a-si diversifica sursele de aprovizionare cu gaze naturale si a reduce dependenta totala de gazul rusesc? Iata doar cateva dintre cele mai frecvente subiecte de discutie.

Domnule Socor, vreau sa va propun sa punem lucrurile intr-un context mai larg. Sa discutam in prima parte despre semnificatiile internationale ale crizei, impactul ei asupra securitatii regionale mai cu seama in contextul eforturilor Uniunii de a-si diversifica sursele de aprovizionare cu energie si a reduce dependenta de Rusia. Sunteti un expert renumit si in materie de securitate energetica si sunt convins ca ati putea plasa actuala criza intr-un context geopolitic mai larg, analizand si optiunile pe care in mod realist le are Uniunea Europeana. In partea a doua a discutiei o sa va intreb despre lectiile pe care Moldova ar trebui sa le „invete” si optiunile pe care le are tara noastra in vederea reducerii vulnerabilitatii in fata repetarii unor astfel de situatii.

Vladimir Socor: Deocamdată[1], singurul lucru care apare cu claritate este faptul că Rusia a declanșat în mod artificial această criză, a dorit s-o declanșeze, și a căutat pretexte pentru a ajunge la această situație. În decursul lunii decembrie, Rusia a

propus prețuri pentru gazul rusesc (care, în cea mai mare parte, este gaz provenit din Turmenia). Rusia a propus prețul care a variat fără nicio explicație, de la săptămână la săptămână, în sus și în jos, în coridorul dintre 250\$ pe 1000 de m³ și 450\$ pentru 1000 de m³. De fiecare dată, partea rusă a insistat că acesta va fi „prețul de piață”.

De fapt, nu există un „preț de piață”. Prețul de piață este prețul pe care Rusia dorește să-l eticheteze în acest mod. Prețurile cerute de Rusia au fost cu totul arbitrare în această perioadă. Ucraina a achitat toate facturile de gaz, ce-i drept cu întârziere de o lună sau, în unele cazuri, cu întârziere de două luni, dar a achitat facturile pentru gazul consumat în tot decursul anului 2008. Achitarea integrală s-a produs, cu oarecare întârzieri, la sfârșitul lunii decembrie 2008. A mai rămas de plătit penalizări pentru întârzierea cu care Ucraina achitase facturile respective.

Pentru a tranșa problema penalizărilor, atât Rusia, cât și Ucraina s-au adresat arbitrajului internațional de la Stockholm. Dar înainte de a începe măcar procedura de la Stockholm, Rusia, în mod abuziv și unilateral, a încetat livrările de gaze. Repet, după ce Ucraina achitase toate facturile pe anul 2008. Prin urmare, Rusia, în mod deliberat, a provocat această criză.

Mai puțin clar este motivul sau setul de motive al Rusiei, pentru a provoca această criză artificială. Aici mai multe motive sunt posibile. Iarăși nu este clară ponderea fiecărui motiv în setul de motive al Rusiei și modul în care au evoluat obiectivele Rusiei pe parcursul crizei după declanșarea ei. Iată care sunt posibilele motive principale ale Rusiei.

Andrei Popov: Totuși, este și o diferență de percepție din partea Europei. Analizând articolele de fond din marele publicații occidentale constat o diferență față modul cum a fost percepută criza din 2006 și cum sunt vazute lucrurile astăzi. Dacă în 2006 opinia internațională în Europa era aproape necondiționat de partea Ucrainei, de data aceasta, liniile oarecum s-au șters, și nu exista un contrast foarte mare și nu mai iese în evidență faptul că doar Rusia a fost cea care este de vină, iar multă lume blamează Ucraina, de rand cu Rusia. Atât pentru netransparența în care se desfășoară schemele de tranzitare a gazului, vezi RosUcrEnerg, pentru razboiul total pe care îl

poarta între ei liderii ucraineni și explicațiile lor contraictori cu privire la motivele care au condus la eșecul negocierilor cu Gazprom la sfârșitul anului 2008. Ați simțit și Dvs. că există o schimbare de optică față de 2006 și acum, și nu credeți că, totuși, criza a știrbit și imaginea Ucrainei de țară sigură de tranzit, țara care încearcă să-și câștige și vocația de țară europeană. Și nu cumva acesta a fost și un obiectiv pe care a încercat să-l urmărească Rusia în acest conflict?

Vladimir Socor: Percepțiile europene asupra crizei și în ianuarie 2006, și acum, în ianuarie 2009, nu au fost fixate nici un moment. Percepțiile acestea au evoluat în timp, chiar într-o perioadă scurtă. Au evoluat și s-au schimbat în timpul fiecăreia dintre aceste două crize. Explicația acestei percepții nesigure și în continuă schimbare din partea europenilor este, întâi, că Europa a fost prinsă pe picior greșit, a fost surprinsă, de fiecare dată. Mai ales că intervenise și vacanța de Crăciun și Anul Nou, care i-a făcut pe europeni să se pomenească în fața unei situații neașteptate la întoarcerea lor din vacanță.

Și în al doilea rând, cauza structurală a incertitudinii este deficitul de expertiză pe Ucraina și chiar pe Rusia, în rândurile guvernelor europene.

Iată cum au evoluat percepțiile europene față de această criză. La început, și în ianuarie 2006 și acum, în ianuarie 2009, Europa a reacționat inițial, spunând că este o dispută comercială, în care Europa nu are nici un amestec și nici un interes, și lasă la discreția acelor două părți – Rusia și Ucraina – să se înțeleagă. Așa a început reacția europeană de fiecare dată.

În timp, în anul 2006 și după aceea chiar, s-a cristalizat o percepție europeană, potrivit căreia Rusia este vinovată principală, și Ucraina este o victimă a atacului rus, în 2006 și ulterior. În 2009, percepția s-a schimbat, deoarece în Europa, și în SUA, s-a instalat, între timp, un sentiment nu numai de oboseală față de Ucraina - „Ukraine fatigue” de careva vreme, dar chiar un sentiment de exasperare față de Ucraina, din cauza crizelor politice neîncetate, a corupției, și în general a prăbușirii guvernării ucrainene.

Ucraina trece printr-o criză de guvernare, începând cu revoluția oranj, care a devenit un eșec evident

(apropo, un avertisment pentru Republica Moldova). Deci, această stare de exasperare față de Ucraina, sigur că lucrează în favoarea Rusiei. În momentul în care Rusia a stopat livrările de gaze nu numai către Ucraina, dar către Europa prin Ucraina, începând cu ziua de 6 sau 7 ianuarie a apărut în Europa tendința de a blama și Ucraina, din cauza lipsei de informații.

Rusia câștigă în mod clar bătălia pentru opinia publică, bătălia propagandistică. Rusia este infinit mai bine decât Ucraina echipată pentru această bătălie. Reprezentanții Gazprom-ului și ai guvernului rus sunt în permanență la Londra, la Paris, la Berlin, la Bruxelles și-n alte capitale europene. De asemenea, oamenii de afaceri și personalități politice europene călătoresc cu regularitate la Moscova. Gazprom-ul a angajat firme de Lobby și de Public Relations cu bani foarte grei, pe care Ucraina nu-i are. Mesajele ucrainene sunt mai confuze și mai nesistematice decât ale Gazprom-ului.

Uneori apar neconcordanțe între mesajele Ucrainei, adresate din diferite părți ale guvernării ucrainene față de Occident. Deci, Gazprom-ul are un avantaj marcant în bătălia pentru convingerea opiniei publice europene. Ca un rezultat net al acestor tendințe contradictorii, poziția europenilor este, în general, destul de confuză, aproape echidistantă, între Ucraina și Rusia, dar totuși, cu un plus de iritare față de acțiunile abuzive ale Rusiei.

Chiar dacă pe termen scurt Rusia a câștigat bătălia propagandistică, pe termen mediu și lung, Rusia a suferit o înfrângere propagandistică, demonstrând, că este pregătită, în orice moment, să întrerupă livrările de gaze către clienții săi principali, din cauza, cel puțin, a unei dispute bilaterale între Rusia și o terță parte. Deci, această situație, cu siguranță că dăunează foarte mult reputației Rusiei, care oarecum suferise mult în ultimul timp, din cauza altor întreruperi de livrări de petrol și gaze către diferite țări, inclusiv țări membre ale Uniunii Europene.

Andrei Popov: *Ați putea desprinde sau descifra, în spatele acțiunilor Rusiei anumite obiective de politică externă, pe care Rusia a încercat să le promoveze în mod calculat și conștient în această criză. Bunăoară, se vorbește despre încercarea Rusiei de a tatona terenul pentru preluarea ulterioară a controlului asupra acestei conducte strategice de tranzit, precum și pentru a aduce*

argumente suplimentare în fața europenilor, pentru necesitatea construirii acelor două conducte alternative prin Marea Baltică și Marea Neagră, care ar ocoli Ucraina.

Vladimir Socor: Cu siguranță că acestea sunt două din obiectivele practice ale Rusiei. Îmi pare bine că ne-am reîntors la această întrebare, la care începusem să răspun cu câteva paragrafe mai înainte. Obiectivele practice sunt, cu siguranță, de a crea argumente pentru europeni de a ocoli Ucraina prin conducte nou construite, Nord Stream prin Marea Baltică, și South Stream prin Marea Neagră, care să ocolească Ucraina și să ducă gaze rusești direct în Europa. Rusia nu are finanțare necesară pentru aceste conducte. Ea dorește ca europenii înșiși să construiască aceste conducte, cu finanțe europene. Aici e cazul să amintim comentariul fostului președinte american Ronald Reagan din anii '80, când Germania începuse relația ei specială energetică cu Rusia, prin construirea marilor conducte terestre de gaze din Rusia pentru Germania. Ronald Reagan a spus atunci că „aceste conducte vor deveni frânghia de oțel cu care rușii vor spânzura Germania”. Iată ca profetia lui Reagan se adevărește. În ceea ce privește aceste proiecte, rușii doresc ca europenii însisi să finanțeze respectivele „frânghii de oțel”. Din acest motiv Rusia încearcă să provoace o criză a tranzitului din Ucraina.

Al doilea motiv, sau în ordine cronologică ar putea fi chiar primul motiv: Rusia dorește să introducă sub o formă sau alta controlul Rusiei asupra sistemului de conducte și de depozite subterane de gaze din Ucraina.

Andrei Popov: *Doar a Rusiei sau a Rusiei într-un consorțiu cu Uniunea Europeană?*

Vladimir Socor: Rusia caută o formă convenabilă pentru a introduce un asemenea control. Rusia a propus mai multe variante în decursul ultimilor ani. Una dintre variante este cea pe care ai menționat-o, a unui consorțiu în care Gazprom-ul ar avea 50 sau 51%, Ucraina o participare mai mică și de ochii lumii compania germană Ruhrgaz ar avea o participare simbolică de 10-15%. Un document de intenție în acest sens a fost semnat în anul 2002 de președintele Putin, președintele de atunci al Ucrainei Leonid Kucima și Gerhard Schroder cancelarul de

atunci al Germaniei. Aceasta a fost numai una dintre variantele propuse. Rusia a propus și alte variante...

Deci, așa-zisul consorțiu, în realitate Gazprom-ul în control cu Ruhrgaz și cancelarul-complice Schroder într-un rol minor, de ochii lumii, e una dintre variante.

Andrei Popov: *Să reamintim că în septembrie 2005 cu doar câteva săptămâni înainte ca Gerhard Schroder sa paraseasca postul de Cancelar Federal, Gazprom-ul a semnat cu companiile germane Ruhrgaz si BASF un acord pentru constructia acestui gazoduct, iar Guvernul fedederal a acordat garantii guvernamentale pentru o buna parte din costul proiectului. Iar la scurt timp dupa parasirea postului, Schroder a devenit si presedintele consiliului de actionari al concernului Nord Stream.*

Vladimir Socor: Da, corect și iar, Director general este nimeni altul decât Matia Svani, fost ofițer al serviciului de spionaj din Berlinul de răsărit și contact al lui Putin în Dresden pe vremea când Putin era șeful biroului KGB din Dresden.

Andrei Popov: *Bun, dar de curând și un fost prim-ministru al Finlandei, dl Lipponen, a acceptat o functie-cheie in acest proiect...*

Vladimir Socor: Până la urmă nu a acceptat. S-a încercat dar „ne polucilosii”.

Andrei Popov: *Cred că am reușit să acoperim și motivele Rusiei și să trecem la lecții... Pentru Europa astfel de crize la sfarsit de decembrie-inceput de ianuarie au devenit aproape un ritual. In 2006 aceasta criza a erupt, afectand doar câteva state europene pentru o perioadă foarte scurtă și să ne aducem aminte că atunci livrările nu au fost stopate, ci doar diminuate. Impactul nu s-a simțit atât de dur. În 2009, acest impact a fost direct, mult mai puternic și asupra unui numar mult mai mare de state, Bulgaria si Slovacia fiind afectate cel mai grav. Și Uniunea Europeană a simțit foarte acut această criză. Credeți că reacțiile și măsurile întreprinse de UE după criza din 2006 au fost suficient de eficiente atât în planul reducerii vulnerabilităților UE, în planul identificării unor surse alternative de aprovizionare cu energie precum și a unor alte surse alternative de energie? A progresat UE in ultimii trei ani de zile spre*

coagularea unei pozitii unice, sau cel puțin mai consolidate, in problema politicii energetice, asigurarii securitatii energetice a UE in raport cu Rusia si în ceea ce privește raporturile UE – Rusia? Și credeți că după această criză din 2009, lucrurile se vor schimba la nivelul politicii promovate de UE?

Vladimir Socor: Răspunsul este că reacția Uniunii Europene după criza din 2006 a fost cu totul neadecvată și practic inexistentă. S-a vorbit foarte mult în 2006 despre un strigăt de alarmă care ar fi fost declanșat de criza ruso-ucraineană. În realitate strigătul de alarmă a răsunat aproape numai în paginile editoriale ale presei. El nu a răsunat în marile cancelarii europene. A răsunat desigur în guvernele și în opinia publică a statelor din Europa centrală și răsăriteana, dar nu a răsunat deloc în marile cancelarii europene din vestul Europei și nici măcar la Washington.

Lucrurile au început să se schimbe odată cu invadarea Georgiei de către Rusia în august 2008, eveniment care a pus în evidență vulnerabilitatea coridorului de tranzit dinspre Marea Caspică prin Caucazul de Sud spre Europa, precum și intențiile Rusiei de a sugruma acest coridor. Ca urmare s-a intensificat pentru prima dată în mod serios efortul comun al Uniunii Europene de a construi căi de tranzit care să nu depindă de Rusia.

De asemenea și criza financiară, care a izbucnit cu forță deplină în toamna anului 2008, a condus la o schimbare de mentalitate atât la Washington cât și la Bruxelles. Criza aceasta provenită din funcționarea necontrolată a așa-numitei economii de piață liberă înțeleasă în mod greșit, a dus la conștientizarea faptului că problemele energetice trebuie rezolvate cu intervenția statului. Noțiunea însăși „intervenție a statului” a fost, până de curând, contrară atmosferei intelectuale care se instaurase la Washington în primul rând, dar și la Bruxelles. Se presupunea că problemele energetice pot fi rezolvate prin jocul liber, spontan al așa-numitelor forțe ale pieței prin deciziile lăsate la discreția companiilor particulare în domeniul energiei.

Mentalitatea aceasta este în curs rapid de schimbare. Uniunea Europeană a decis să înființeze o corporație sub egida Comisiei Europene, de fapt un organ suprastatal, pentru a investi în proiectele strategice energetice, folosind capital de investiții de la

instituțiile oficiale finanțate de către guverne, cum ar fi Banca Mondială, Fondul Monetar Internațional sau Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare, sau bănci naționale din statele interesate ale Uniunii Europene.

Și la Washington s-a schimbat mentalitatea. În luna ianuarie a acestui an, o delegație a principalelor agenții financiare ale guvernului Statelor Unite în frunte cu ministrul finanțelor, s-a dus la Istanbul unde au luat atitudine spunând că proiectul Nabucco, alte proiecte prin Caucazul de Sud și prin Turcia necesită finanțare guvernamentală, garanții financiare, politice și strategice din partea guvernelor. E o schimbare de atitudine și de mentalitate, care demult trebuia să aibă loc. Chiar eu personal, din modestul meu colț, am încercat să promovez această schimbare de atitudine și trebuie salutăată schimbarea pe care o observăm.

Andrei Popov: Ne-ați putea vorbi mai mult despre perspectivele gazoductului Nabucco, șansele cărui pareau ca și cum compromise în această vară, mai ales după războiul ruso-georgian. Și, iată, în ultimele luni și săptămâni se constată resuscitarea acestui proiect. Am remarcat că acum două săptămâni și marele concern german RWE a devenit parte la Consorțiul companiilor internaționale Nabucco. Uniunea Europeană a decis să se implice cu bani și finanțează studiul de fezabilitate și șansele că această conductă să fie până la urmă construită par să crească. Nu vorbesc și de schimbările care ar putea veni și de la Washington în condițiile în care noul președinte Obama da de înțeles că politica SUA față de izolarea Iranului ar putea fi reevaluată, ceea ce ar putea avea impact direct asupra șanselor proiectului Nabucco, căci ar deschide o importantă sursă de gaze – iraniene – care ar face gazoductul respectiv mult mai rentabil din punct de vedere economic.

Dar, în același timp, chiar și la capacitatea maximă, atunci când este planificată finalizarea gazoductului Nabucco în 2013, această conductă alternativă nu va putea aduce în Europa decât suplimentar 30-35 de miliarde de metri cubi pe an, ceea ce este de aproximativ de patru ori mai puțin decât volumul tranzitului curent prin Ucraina spre Europa – 120-125 miliarde de metri cubi. Nabucco care urmează să înceapă în Turcia și să aducă atât gazul azer (cu care este deja semnat un contract),

cât și gazul turcmen și poate în perspectivă cel iranian și kazah prin Marea Caspică, să aducă în Europa tranzitând Bulgaria, România, Ungaria și ajungând la un mare terminal Baumgarten în Austria. Dar chiar și în cazul reușitei acestui proiect, volumele despre care vorbim – 30-35 miliarde de metri cubi pe an, mi se pare mult sub necesitățile Uniunii Europene – necesități în continuă creștere, de altfel. În acest context, vreau să vă întreb dacă credeți că sunt justificate speranțele pe care mulți le investesc în proiectul Nabucco mizând că el va ameliora substanțial situația și va reduce dependența Europei de Rusia?

Vladimir Socor: Ai dreptate. Din fericire în privința proiectului Nabucco au intervenit recent câteva schimbări conceptuale remarcabile care modifică esența proiectului în bine. Nabucco este acum conceput de către Uniunea Europeană ca o parte a unui proiect de anvergură mult mai mare numit Coridorul Sudic de Energie. Coridorul Sudic care ar consta din, cel puțin, patru conducte. Nabucco - fără îndoială este coloana vertebrală al acestui coridor.

Andrei Popov: Capacitatea de 30-35 de miliarde de metri cubi?

Vladimir Socor: 31 de miliarde. Plus interconectorul Turcia, Grecia, Italia alimentat preponderent din Azerbaidjan, plus proiectul conductei numit White Stream din Georgia pe fundul Mării Negre până în Ucraina sau până în România (mai probabil în România decât în Ucraina).

Interconectorul Turcia, Grecia, Italia alimentat din Azerbaidjan deja funcționează. Capacitatea actuală este de 4 miliarde de metri cubi, capacitate proiectată de la 8 până la 10 miliarde de metri cubi.

Andrei Popov: Deoarece vorbim despre miliarde și folosim multe cifre, vă propun să punem lucrurile în context. La ora actuală Republica Moldova, fara Transnistria, consumă ceva mai mult de un miliard și jumătate de metri cubi pe an, dacă nu mă înșel, exact?

Vladimir Socor: Da.

Andrei Popov: *Iar prin teritoriul Republicii Moldova spre România, Bulgaria și Balcanii de vest tranzitează circa 20-23 miliarde de metri cubi.*

Vladimir Socor: Corect. Așa, deci coridorul sudic Nabucco am menționat, interconectorul l-am menționat, conducta Shah Deniz din Azerbaidjan, Georgia, în Turcia care urmează să conecteze cu Nabucco sau cu Interconectorul – capacitatea actuală de 8 miliarde de metri cubi, capacitate proiectată pentru anul 2011 – 16 miliarde de metri cubi. Și conducta existentă numai în concept, deloc pe teren – White Stream, am menționat-o din Georgia spre Ucraina sau spre România cu șanse mai bune pentru România. Conectate la aceste conducte prin Caucazul de sud ar urma să fie conducta transcaspică din Turkmenistan.

Rezervele Turkmenistanului sunt, probabil, pe al treilea loc din lume, după Rusia și Iran. Rezervele Turkmenistanului sunt incomplet estimate, incomplet explorate. Cele mai recente rezultate ale explorărilor de o firmă britanică foarte reputată arată zăcăminte imense de gaz, care acum, atât Concernul Nabucco cât și companiile membre ale Concernului Nabucco, de exemplu RWE, încearcă să convingă Turkmenistanul să alimenteze aceste conducte. Chiar săptămâna trecută președintele companiei germane RWE a fost în vizită în Turkmenistan, cu puțin înaintea lui fusese comisarul european pentru energie și, de fapt, a luat naștere o adevărată procesiune de demnitari europeni ducându-se în Turkmenistan pentru a convinge Turkmenistanul să participe la o conductă transcaspică.

Andrei Popov: *Dar nu e prea târziu? Rusia, cel puțin pare a fi mult mai avansată, în discuțiile cu Turkmenistanul? S-a vorbit chiar ca ar fi contractat mai tot gazul turcmen pe nu mai știu cati ani inainte...*

Vladimir Socor: Nu e prea târziu deloc. Există ideea aceasta propagată mai mult, cred că de ruși, potrivit căreia Turkmenistanul deja s-ar fi angajat să livreze Rusiei practic tot exportul turcmen până în anul 2024 - e complet greșit. Rusia și Turkmenistanul au un acord care expiră în 2009. Acordul referitor la 2024 este un acord semnat în anul 2003, ca acord de intenție, nu e un contract, nu e un acord care obligă, este o simplă declarație de intenție așa cum sunt nenumărate declarații de

intenție între nenumărați parteneri în domeniul energetic fără să se ajungă la rezultate concrete.

Zăcămintele Turkmenistanului sunt complet deschise competiției libere începând cu anul 2009, inclusiv câmpurile imense descoperite recent. Pentru acele zăcăminte nu există nici o obligație din partea Turkmenistanului și nici un drept din partea Rusiei sau a Chinei sau a altui stat. Dealtfel, în Turkmenistan nici companii rusești nu au avut până acum acces la depozite pe uscat, numai companii locale din Turkmenistan au extras gazul din depozite terestre și recent compania de stat a Chinei a căpătat o concesie pentru un câmp de gaze pe uscat. Iar câmpurile din zona turcmena a Mării Caspice așteaptă investitori occidentali.

Deci jocul din Turkmenistan este un joc complet deschis pe care Occidentul are toate șansele să-l câștige prin tehnologie superioară și prin finanțare superioară. Kazahstanul, pe de altă parte, nu are un volum disponibil suficient de gaze pentru export. Producția Kazahstanului este consumată în mare parte în interiorul țării, iar disponibilul de export este deja îndreptat pe o perioadă destul de lungă către Rusia, pentru rafinăria de la Orenburg, cantități destul de modeste, dar contractate deja pe termen lung.

Deci Turkmenistanul este sursa de bază. Și ajungem la problema Iranului pe care am menționat-o, e foarte importantă. Statele Unite au comis o greșeală strategică foarte mare cu consecințe, posibil pe termen lung, încercând să excludă Iranul din comerțul mondial cu petrol și gaze. Să sperăm că administrația Obama va revizui această politică. Iranul poate deveni o sursă majoră pentru Coridorul Sudic proiectat de Uniunea Europeană cu sprijinul politic american și posibil cu sprijinul financiar american pentru gaze caspice din Orientul mijlociu în direcția Europei.

Tu bine ai spus Nabucco, el însuși este insuficient pentru a atinge scopurile securității energetice ale Uniunii Europene. Aceste scopuri pot fi rezumate la următoarele două componente: acces direct la gaze nerusești și în același timp, diminuarea ponderii gazului rusesc în consumul total al Europei. Pentru a atinge aceste două obiective-gemene, creșterea volumului de gaze importate și diminuarea ponderii Rusiei în totalul volumului, este nevoie de dezvoltarea coridorului sudic în toată amploarea sa:

cele patru conducte, pe care le-am menționat, alimentate din Turkmenistan și din Iran.

Andrei Popov: *Dupa ce am desenat acest tablou strategic, v-aș propune ca în partea a doua a discuției să ne concentrăm asupra contextului regional și implicațiilor pe care aceasta criza le are asupra Republicii Moldova. Și de data aceasta Moldova s-a dovedit a fi foarte vulnerabilă și practic ostatică într-un joc mult mai mare cu mize mult mai mari, dar care ne lovește în modul cel mai direct. Atunci când panica și așteptările deconectării și a unor zile friguroase fără gaze în case a părut să atingă apogeul și a început numărătoarea inversă, iată am primit o mână de ajutor din partea Ucrainei, care s-a angajat, pe o perioadă nedefinită, să ne furnizeze câte 1.5 mln de metri cubi din propriile rezerve. Totuși, Rusia rămâne furnizorul unic de gaze pentru Republica Moldova. Conducta strategică spre Balcani, care traversează Ucraina și Republica Moldova, este sursa principală din care primim gaze (Ce-i drept mai este și o ramificație care vine din nord și ajunge doar la Chișinău). Ce se poate de făcut în această situație de către Chișinău? Ce putem realist face dacă nu pentru a elimina completamente riscurile, cel puțin pentru a reduce vulnerabilitatea și a estompa efectul negativ al unor asemenea situații în viitor? Și cât de fezabilă, credeți, în acest context, ar putea fi racordarea Republicii Moldova la sistemul de distribuție a gazelor a României?*

Vladimir Socor: Primul pas necesar este introducerea unei proceduri permanente de consultare a Chișinăului cu Uniunea Europeană. Aici este cazul să amintim inițiativa lui Marc Tkaciuk, consilierul președintelui Vladimir Voronin, în ianuarie 2006. În timpul blocadei gazelor rusești împotriva Ucrainei, Marc Tkaciuk a propus ca Ucraina și Republica Moldova să se adreseze în comun Uniunii Europene, solicitând venirea experților europeni și implicarea acestora în stabilirea unui mecanism al prețurilor de piață pentru gazul rusesc, atât pentru Ucraina cât și pentru Republica Moldova, cât și participarea experților europeni la negocieri asupra prețului și contractelor de livrare între Rusia și Ucraina, Rusia și Republica Moldova.

DI Tkaciuk a pregătit textul adresării comune Voronin-Iuscenko, pe care într-adevăr președintele Iușcenko a și trimis-o Uniunii Europene în ziua de 3 ianuarie 2006. Din nefericire, în ziua de 4 ianuarie, președintele Iușcenko s-a răzgândit și a autorizat reprezentanții echipei sale energetice să semneze acel infam acord, care a introdus RosUcrEnerg, nu numai în energia Ucrainei, dar și în macroeconomia și politica ei. Deci e cazul să-l credităm pe Marc Tkaciuc cu această inițiativă, care, iată astăzi, după trei ani, se îndeplinește de către Uniunea Europeană, care a ajuns în sfârșit la conștientizarea unui fapt pe care Presedinția Republicii Moldova îl conștientizase încă din ianuarie 2006. Deci, un pas întârziat, dar unul foarte potrivit.

Al doilea, îmi pare imperioasă racordarea rețelei de gaze a Republicii Moldova cu rețeaua românească. Am aflat de la experți români în domeniul gazelor faptul că politica României în extragerea gazului are ca obiectiv să prelungească disponibilitatea zăcămintelor de gaze din România pentru următorii 30 de ani: ritmul extracției anuale de gaze în România este calculat în așa mod încât rezervele care sunt actualmente cunoscute și dovedite să dureze încă 30 de ani. După părerea mea, am spus acest lucru și în România și cu alte ocazii, consumul Republicii Moldova este atât de modest, încât România ar putea, fără să facă sacrificii economice deosebite, să asigure măcar o parte din necesarul de gaze al Republicii Moldova, racordând cele două rețele eventuale pe traseul Iași - Bălți, sau pe alt traseu, în așa mod încât și Chișinăul să fie conectat. Pentru România cu producția ei de 12 miliarde de metri cubi pe an, a furniza Republicii Moldova, să spunem, 600-700 de milioane de metri cubi pe an (adică jumătate din ceea ce se consumă) nu ar fi un sacrificiu teribil și, cu siguranță, ar fi o politică de asigurare a Republicii Moldova împotriva vulnerabilității față de Rusia. Îmi pare un imperativ strategic. Încă o dată se dovedește faptul că economia energetică nu este în primul rând o chestiune de piață liberă, dar o chestiune de strategie, de intervenție guvernamentală și de interese naționale. Aici eu văd un interes național comun al României și Republicii Moldova. Retorica despre frățietate nu face nici două parale dacă România, cu surplusul ei de energie, nu intervine în situații de criză pentru Republica Moldova.

Andrei Popov: Dar totuși este vorba și de anumite restricții de ordin tehnic. Ceea ce am aflat eu de la specialiști, este faptul că este imposibil, în cazul unor intermitențe de acest gen, de a folosi pe perioade scurte de timp în sens invers conducta strategică care trece din Moldova în România și mai departe. După cum mi-au explicat experții, compresoarele sunt setate în așa fel încât ele pompează acest gaz, la presiune foarte mare, în direcția nord-est – sud-vest și a schimba în sens revers este posibil doar atunci când se ia o decizie strategică și este foarte greu să faci acest lucru pentru intermitențe sporadice și relativ scurte de acest gen.

Vladimir Socor: Conducta ceea este goală. Republica Moldova suferă anume din cauza că această conductă este goală. Legătura de acolo este irelevantă pentru relația dintre Republica Moldova și România. Cred că suntem amândoi de acord cu faptul că avem această premisă pentru racordarea dintre Republica Moldova și România, premisa fiind conducta de capacitate considerabilă care ajunge de la câmpurile de gaze ale României până la Iași. Și în plus, România se bucură de flexibilitate în ceea privește sursele pentru generarea curentului electric. România dispune de cărbune și de centrala nucleară de la Cernavodă. Ca rezultat, România are un surplus de electricitate, pe care, în aceste zile de criză, îl exportă în țări vecine, cum ar fi Bulgaria. *Discuția realizată la data de 12 ianuarie 2009.* <http://www.ape.md/libview.php?l=ro&idc=152&id=498>

4. Opinii Experții despre Vizita Ministrului Român de Externe Cristian Diaconescu la Chișinău. NewsIn. 23.01.2009.

Vizita ministrului Cristian Diaconescu la Chișinău nu va aduce rezultate imediate în plan bilateral, dar experți consultați de NewsIn au remarcat schimbări de ton în discursul oficialilor moldoveni, precum și un element nou - menționarea proiectului Nabucco, o posibilă pârgie în relația cu Rusia. Vizita la Chișinău a ministrului român de externe a arătat interesul Bucureștiului pentru îmbunătățirea relațiilor cu R.Moldova, însă despre o dezghețare a relațiilor se va putea vorbi abia după alegerile parlamentare moldovene din luna aprilie 2009, susțin observatori politici moldoveni.

Experții de la Chișinău consultați de NewsIn se arată rezervați în ceea ce privește o îmbunătățire spectaculoasă imediată a relațiilor dintre Chișinău și București după vizita ministrului de externe Cristian Diaconescu, fiind sceptici în ceea ce privește marcarea unor progrese în "dosarele sensibile" în cele două luni rămase până la alegerile parlamentare din aprilie 2009 din Republica Moldova. Totuși, observatorii politici atrag atenția că autoritățile comuniste vor încerca să scoată avantaje politice și de imagine de pe urma restabilirii dialogului politic cu Bucureștiul, în perspectiva alegerilor parlamentare din primăvară.

"Dosarele sensibile" în relațiile Chișinău-București sunt Tratatul de bază și cel de frontieră, Convenția de mic trafic în zonele frontaliere și deschiderea a două consulate române noi la Cahul și Bălți – subiecte asupra cărora România și Republica Moldova au viziuni contradictorii în mai multe privințe.

Victor Chirilă, director de programe la Asociația pentru Politică Externă de la Chișinău, crede că este prematur să se spere că vizita lui Cristian Diaconescu la Chișinău a fost una care să semnifice începutul unei etape calitativ mai bune în relațiile dintre Chișinău și București. "Au mai fost vizite similare în trecut, când s-a discutat de asemenea despre pragmatism, vizite care au dat speranțe și în final am avut aceleași relații tensionate între autoritățile moldovene și cele române. Scopul lui Diaconescu a fost de a stabili primul contact cu autoritățile moldovene și de a se documenta asupra poziției Chișinăului", a declarat Victor Chirilă.

Analistul este sceptic în ceea ce privește posibilitatea avansării "dosarelor sensibile" din relațiile moldo-române în cele două luni care au mai rămas până la alegerile din aprilie 2009. "Pentru aceasta, ambele părți trebuie să fie gata de compromis și nu mi-e foarte clar că ar dori să facă acest lucru", spune Chirilă.

Întrebat dacă autoritățile moldovene nu vin cu un mesaj incoerent atunci când declară pe de o parte că mizează pe susținerea Bucureștiului pe calea integrării europene, iar de pe altă parte că nu au nevoie de un avocat în integrarea europeană, Victor Chirilă a spus că însuși faptul recunoașterii rolului pozitiv al României în apropierea Republicii Moldova de UE reprezintă o schimbare de accent din partea autorităților de la Chișinău.

"Nu trebuie să uităm totuși faptul că ne aflăm în prag de campanie electorală pentru parlamentare și unele schimbări de accent pe care personal le-am perceput în retorica Chișinăului mă fac să cred că autoritățile moldovene ar vrea să tragă dividende din îmbunătățirea relațiilor cu România prin încercarea de a apropia sau chiar de a ajunge la semnarea documentelor sensibile – a Tratatului de bază și a celui de frontieră", spune Victor Chirilă.

Expertul constată faptul că autoritățile moldovene par să fi acceptat unele condiții ale Bucureștiului în ceea ce privește cele două documente în discuție. Astfel, ministrul moldovean de externe Andrei Stratan nu a mai vorbit la conferința de presă de după întâlnirea lui Cristian Diaconescu despre un "Tratat de bună vecinătate și cooperare", asupra căruia insistă în trecut, ci despre un "Tratat de parteneriat și cooperare". Este o schimbare de accent, putem spune că este o cedare făcută României, spune Victor Chirilă. De asemenea, Stratan nu mai vorbește despre un Acord privind frontiera de stat, ci despre un "Acord privind statutul și regimul trecerii frontierei dintre Republica Moldova și România". Expertul a mai remarcat faptul că ministrul moldovean de externe a declarat că mai există foarte puține divergențe asupra acestor documente, ceea ce în fond ar părea că inspiră un oarecare optimism.

"Sunt formule noi pe care până acum nu le-am întâlnit în limbajul autorităților de la Chișinău. Noi formule care mă fac să cred că Chișinău înțelege totuși că este nevoie de compromis. Și probabil că încercând să găsească aceste soluții de compromis, autoritățile moldovene își doresc semnarea acestor documente până la alegerile parlamentare din aprilie 2009", constată Victor Chirilă.

Pe de altă parte, expertul este puțin înclinat să creadă că această vizită va aduce un plus de capital de imagine Partidului Comuniștilor, așa cum s-a întâmplat în preajma alegerilor din 2005, când președintele român Traian Băsescu a venit la Chișinău, gest perceput drept un mesaj de susținere pentru majoritatea comunistă de la guvernare. Situația este diferită în prezent și asta, pentru că Diaconescu nu a venit cu un mesaj de susținere pentru Partidul Comuniștilor, ci a avut o misiune pur diplomatică – de a stabili relații de cooperare cu diplomația de la Chișinău și de a schița niște acțiuni de perspectivă – fie că este vorba despre integrare europeană, cooperare regională în Europa de Sud-

Est sau cooperarea în domeniul transfrontalier. "Cred că de această dată autoritățile de la București vor fi mult mai atente în a se implica în jocul politic din Republica Moldova", este de părere Victor Chirilă.

"Este bine că există acest dialog diplomatic, pentru că am văzut în trecut că lipsa unui astfel de dialog exacerbează problemele existente și nicidecum nu vine să găsească soluțiile necesare pentru depășirea lor. Sper că documentarea pe care a făcut-o Cristian Diaconescu la Chișinău îi va ajuta pe diplomații români să formuleze mai bine strategia de viitor a României față de Republica Moldova", spune expertul. Potrivit lui Chirilă, această viitoare strategie a României se va baza pe proiectul european și pe modelul european de cooperare. "Proiectul european înseamnă că în continuare România va asista Republica Moldova pe calea integrării în UE. De asemenea, modelul european înseamnă un spirit european de cooperare, înseamnă compromis, înseamnă o predispoziție pentru găsirea unor soluții și nu pentru aprofundarea divergențelor care există", a conchis Victor Chirilă, director de programe la Asociația pentru Politică Externă.

Analistul independent **Vlad Lupan** este și el de părere că nu este momentul să se vorbească despre o încălzire a relațiilor cu două luni înainte de alegerile din Republica Moldova, însă vizita lui Diaconescu este un semnal pe care îl transmite Bucureștiul în ceea ce privește interesul pe care îl are față de Republica Moldova.

Totuși, crede expertul, declarațiile autorităților moldovene potrivit cărora Chișinăul dorește susținerea României atât în integrarea europeană, cât și în problema unei viitoare - foarte îndepărtate de altfel - diversificări a surselor energetice prin Nabucco au constituit un rezultat pozitiv al acestei vizite. Vlad Lupan constată și o anumită discrepanță de mesaj, atunci când, pe de altă parte, ministrul Stratan spune că Republica Moldova nu are nevoie de avocați în dialogul cu Bruxelles-ul. "Asemenea declarații contradictorii sunt caracteristice guvernului actual", spune expertul. El a amintit că în luna februarie la Chișinău urmează să vină ministrul de externe al Rusiei, Serghei Lavrov. "Nu exclud că autoritățile moldovene afișează o îmbunătățire la relațiilor cu România și dorința de a diversifica sursele de energie pentru a-și crea o pârgie de influență în dialogul cu Moscova", spune Lupan.

Potrivit expertului, autoritățile de la Chișinău fără îndoială își doresc o relaxare a relațiilor cu România, pentru că o astfel de relație, inclusiv înainte de vizita lui Lavrov, asigură un soi de pârgă de influență asupra Moscovei, o face ceva mai flexibilă. "Pe de altă parte, cu două luni înainte de alegeri, lansarea unor promisiuni de semnare a Tratatului de bază, a Convenției de mic trafic la frontieră nu știu pe cât sunt de fezabile, dar în mod clar îmbunătățesc imaginea guvernării. S-ar putea ca autoritățile de la Chișinău, în funcție de relația cu Federația Rusă, să insiste pe lângă București să fie ajutate cu promovarea acestor documente, ca să-și creeze o pârgă asupra Kremlinului, să-l facă mai flexibil", este de părere Vlad Lupan.

"Pentru Guvernul de la Chișinău alegerile parlamentare sunt extrem de importante și faptul că ministrul de externe de la București a venit la Chișinău este o posibilitate de a utiliza această vizită inclusiv în agenda electorală. Totuși, cel mai mult guvernarea de la Chișinău este îngrijorată de relația sa cu Rusia și de o posibilă implicare a Rusiei în electorala din 2009. Eu cred că încă este devreme să vorbim despre o îmbunătățire a relațiilor dintre Republica Moldova și România", conchide Vlad Lupan.

Expertul a susținut teza lansată de cei doi miniștri de externe – moldovean și român – privind necesitatea construirii unei relații pe principii europene, care să devină o platformă pentru o cooperare calitativ mai bună. "Republica Moldova trebuie să aibă un parteneriat strategic european cu România. Totuși, lansarea unor asemenea declarații cu două luni înainte de alegeri sunt interesante, dar va trebui să așteptăm până după alegeri să vedem care va fi coaliția de guvernare la Chișinău și dacă aceste inițiative vor fi continuate de cei care vor veni la putere. Abia atunci se va vedea ce substanță va prinde acest parteneriat european cu România", explică expertul independent Vlad Lupan.

5. Opinii despre Optimismul Președintelui Vladimir Voronin în privința soluționării conflictului transnistrean. Imedia. 29.01.2009.

Președintele Republicii Moldova Vladimir Voronin a anunțat, marți, că ar putea avea în timpul apropiat o întâlnire cu omologul său rus, Dmitri Medvedev, cu care să discute despre problema transnistreană. Vladimir Voronin a făcut declarația respectivă la o

videoconferință la care au participat jurnaliști de la Chișinău și Moscova. Potrivit BASA-press șeful statului a spus că „există o înțelegere cu președintele rus, Dmitri Medvedev, în privința unei întâlniri în cadrul căreia se va discuta reglementarea conflictului transnistrean” și “cred că această întreprindere va avea loc în curând”. În același context, Voronin a apreciat faptul că Federația Rusă a recunoscut integritatea teritorială a Republicii Moldova. “Sunt foarte optimist în ceea ce privește soluționarea problemei transnistrene. /.../ Există reacții pozitive la proiectul nostru privind statutul autonomiei transnistrene de la participanții la negocieri, cu excepția Federației Ruse și a Transnistriei”, a precizat președintele Voronin. În legătură cu anunțata întâlnire Voronin – Medvedev, ministrul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova, Andrei Stratan, a precizat, între altele, marți, în cadrul unei întâlniri cu jurnaliștii, că „noi nicidecum nu intenționăm să avem negocieri în formatul „1+1” sau „1+2”. Noi vom saluta acceptul părților ca noi să avem *consultări* pe marginea problemelor soluționării conflictului transnistrean. /.../ Este foarte important să menținem acest dialog în continuare (cu Federația Rusă – n.r.) și să nu fim învinuiți că Republica Moldova, din cauza nedorinței de a se întâlni cu cineva, blochează intenționat reluarea negocierilor în formatul „5+2”. „Noi – a mai spus Andrei Stratan - am îndemnat și îndemnăm în continuare comunitatea internațională ca subiectul respectiv să fie abordat permanent în cadrul reuniunilor comune pe care le are atât Uniunea Europeană cu Federația Rusă, cât și în cadrul celor din formatul SUA – Federația Rusă, ca să mișcăm carul din loc și să ne convocăm în formatul de negocieri „5+2””. Potrivit ministrului moldovean de Externe, „acest subiect (al reluării negocierilor în format „5+2” – n.r.) va fi inclus în agenda discuțiilor cu ministrul de Externe al Federației Ruse, Serghei Lavrov, care a acceptat invitația de a vizita Republica Moldova /.../ în zilele de 23-24 februarie”.

Comentarii

Grigori Valovoi: *Singurul lucru la care ne putem aștepta este o dinamizare a dialogului dintre Chișinău și Moscova.* Comentatorul politic Grigori Valovoi, redactor-șef la ziarul „Novaia Gazeta” din regiunea nistreană, consideră că „singurul lucru la care ne putem aștepta până la alegerile parlamentare din Republica Moldova este o dinamizare a discuțiilor dintre autoritățile de la Chișinău și cele de la Moscova”. „Atât timp cât nu există o certitudine privind viitoarea configurație politică în structurile

puterii de la Chișinău, este puțin probabil ca vreuna dintre părți să accepte o rezolvare definitivă a conflictului. Mai degrabă se va lucra asupra a tot felul de documente, dar aceste documente ar trebui elaborate de grupurile de experți, care însă, pentru moment, sunt nefuncționale. Deși nu cred să există perspective ca problema transnistreană să fie rezolvată în viitoarele câteva luni, totuși, viața ne-a învățat că există situații care nu pot fi prevăzute, cum s-a întâmplat cu memorandumul Kozak”, a spus Valovoi. În opinia sa, „o reglementare rapidă a crizei transnistrene ar fi posibilă dacă Președintele Voronin și Președintele Medvedev ar găsi un compromis, însă acest lucru pare, totuși, puțin probabil”.

Petru Bogatu: *Afirmațiile lui Vladimir Voronin au clar o conotație electorală.* Comentatorul politic Petru Bogatu, editorialist la ziarul „Jurnal de Chișinău”, consideră că „afirmațiile lui Vladimir Voronin au clar o conotație electorală și nu trebuie să ne facem iluzii că problema transnistreană ar putea fi rezolvată în timpul apropiat”. „Odată cu intrarea Partidului Comuniștilor în campania electorală se vor mai face asemenea promisiuni. Președintele Voronin care, în 2008, făcuse promisiuni extrem de generoase privind rezolvarea crizei transnistrene, n-are cum să renunțe la asemenea declarații și să se facă că plouă. În același timp, la Moscova nu s-a schimbat nimic și Rusia nu are de gând să cedeze Transnistria gratis Republicii Moldova așa cum i-ar conveni Chișinăului”, a spus editorialistul.

Eugen Revenco: *O întâlnire dintre Vladimir Voronin și Dmitri Medvedev ar putea aduce Partidului Comuniștilor un plus de voturi din partea electoratului prorus.* Analistul politic Eugen Revenco de la Asociația pentru Politică Externă afirmă că „se apropie alegerile și în acest context declarațiile Președintelui Voronin despre problema transnistreană nu pot avea decât o încărcătură pozitivă”. În opinia analistului, o întâlnire a lui Vladimir Voronin cu Dmitri Medvedev ar putea aduce Partidului Comuniștilor un plus de voturi din partea electoratului prorus din Republica Moldova, dar „această întâlnire va purta mai mult un caracter de fațadă”. „Este puțin probabil ca la o astfel de întâlnire să se discute probleme cruciale - ca retragerea trupelor ruse, de ex., - care ar irita Moscova”, a spus Eugen Revenco. „Astfel, nu ne putem aștepta la o soluționare a problemei pe ultima sută de metri și sper că Chișinăul, care vroia anterior cu tot dinadinsul să rezolve problema transnistreană

până la alegerile din 2009, s-a debarasat de asemenea dorințe”, a menționat Revenco.

6. În 2008 Moldova s-a Manifestat Contradictoriu pe Arena Internațională. Interviu cu Victor Chirilă, APE. Info-Prim Neo. 08.01.2009.

Eugenia Pogor (IPN): *Cum s-a manifestat R. Moldova în anul 2008 pe arena internațională?*

Victor Chirilă: A fost destul de prezentă în plan regional, a deținut președinția în cinci organizații regionale. Evident, Moldova a încercat să folosească aceste pârghii pentru a-și spori statutul său în relațiile cu Uniunea Europeană (UE). Țara încearcă să demonstreze că, fiind prezentă în mai toate inițiativele de cooperare regională din Europa de Sud-Est, este înaintea unor astfel de țări precum Ucraina sau Georgia în pretențiile lor de a se apropia de UE. Acest lucru, într-adevăr, este un avantaj, dar acest avantaj pentru a fi valorificat trebuie privit în paralel cu reformele interne din R. Moldova la diferite capitole. Integrarea pe plan regional nu ne va duce automat în UE, dacă nu vom fi pregătiți acasă pentru a face față acelor cerințe pe care ni le pune UE.

În același timp, Moldova a fost prezentă și în Comunitatea Statelor Independente (CSI). Discuțiile privind compatibilitatea sau incompatibilitatea aflării noastre în CSI, în paralel cu dorința de a ne integra în UE, sunt din ce în ce mai prezente în spațiul public de la Chișinău. Tot mai mulți politicieni și experți înțeleg că, pe măsură ce ne apropiem de UE, contradicția în aspirațiile europene și rămânerea în CSI va fi tot mai mare și atunci va veni, fără îndoială, timpul când autoritățile vor trebui să decidă în care direcție trebuie să mergem. Deocamdată, autoritățile încearcă să ne convingă că nu există o astfel de contradicție. Cred că aceste declarații sunt legate de dorința de a face Rusia mult mai flexibilă față de problema transnistreană, dar această menajare a susceptibilităților rusești nu dă rezultatele scontate. Propunerile „de pachet” pentru soluționarea conflictului, înaintate de președintele Vladimir Voronin lui Vladimir Putin în 2006, rămân în continuare fără răspuns. Dimpotrivă, încercarea de a negocia direct cu Rusia a dat faliment. Ultima întrevvedere dintre Vladimir Voronin și Igor Smirnov demonstrează că Rusia încearcă să convingă Moldova să discute de la egal la egal cu Transnistria,

ceea ce nu corespunde intereselor R. Moldova, iar încercarea de a demara consultări în formatul 2+1, care pot fi interpretate ca negocieri, este o încercare atât a Tiraspolului, cât și a Rusiei, de a submina formatul 5+2. În concluzie, se poate spune că în 2008 R. Moldova s-a manifestat contradictoriu.

Eugenia Pogor: Care sunt semnele distinctive ale comportamentului R. Moldova în raport cu principalii parteneri externi?

Victor Chirilă: În relațiile cu Rusia, am avut parte de un dialog mai activ la nivel de autorități centrale. Acest lucru este explicabil: Vladimir Voronin a promis că problema transnistreană are șanse mari să fie soluționată până la alegerile parlamentare 2009. În virtutea acestui obiectiv, a avut loc o încălzire a relațiilor cu Rusia, un dialog activ între Voronin și Putin, apoi cu Dmitri Medvedev. La nivel politic, se observă o mai mare deschidere din partea Rusiei față de autoritățile noastre, dar rezultatul final nu a fost atins. Autoritățile de la Chișinău insistă pe o soluție de pachet a problemei transnistrene, ce implică retragerea trupelor ruse în schimbul păstrării neutralității, recunoașterea proprietăților rusești, o autonomie largă pentru Transnistria, dar nu și un drept de veto în viitorul Parlament. Toate aceste lucruri nu au susținerea Moscovei pentru că o astfel de soluție nu garantează Moscovei că R. Moldova va rămâne fidelă fratelui său din est. Neutralitatea înscrisă în Constituție nu garantează că Moldova nu va renunța într-o bună zi la ea, în funcție de schimbările geopolitice din regiune. De aceea, Rusia a insistat ca neutralitatea să fie recunoscută pe plan internațional anume de cei care o respectă. Într-un final, autoritățile au renunțat la acest obiectiv nerealist și au decis că vor încerca să ofere Rusiei altfel de garanții. Este încurajator că autoritățile nu s-au grăbit să ajungă la o înțelegere cu orice preț cu Federația Rusă. De la autorități se așteaptă acum să înțeleagă că reunificarea țării poate avea loc pe măsură ce R. Moldova se va apropia tot mai mult de UE, va crea acele condiții pentru a convinge cetățenii noștri din Transnistria că R. Moldova prezintă mai multe beneficii pentru ei decât Rusia și că aflarea în R. Moldova le oferă mai multe garanții sociale și economice. Dar acest lucru necesită o strategie treptată și timp.

Relațiile cu Ucraina s-au răcit. Rămân nesoluționate o serie de probleme care creează incomodități. Este vorba de Centrala electrică de la Novodnestrovsk,

demarcarea hotarului pe unele sectoare, dorința R. Moldova de a crea puncte de control vamal comune pe frontiera transnistreană unde autoritățile ucrainene mai au rezerve ș.a. Încă nu este clară poziția Ucrainei pentru prelungirea mandatului Misiunii EUBAM după 2009. Aici trebuie luată în considerare și chestiunea GUAM, unde Ucraina se vede ca un partener important, un actor puternic regional, dar Moldova continuă să aibă o atitudine neclară. Nu a trecut fără consecințe și faptul că autoritățile de la Chișinău au ignorat planul președintelui Victor Iușcenko de reglementare a conflictului transnistrean. Astfel, Ucraina s-a văzut în ultimul timp neglijată de către Chișinău, care a încercat să discute peste capul Kievului cu Moscova. Cred că în perioada următoare Chișinăul va trebui să-și modifice tactica pentru că a discuta direct cu Rusia, neglijând factorul ucrainean, ne va aduce mai multe dezavantaje decât eventuale beneficii.

În raport cu România, deși au existat unele speranțe că, după vizita ministrului de externe Lazăr Comănescu, relațiile se vor încălzi și va începe o nouă perioadă de pragmatism, acest lucru nu s-a întâmplat. Și nici nu se putea întâmpla pentru că există impedimente majore în interiorul acestui parteneriat nerealizat. Au fost discuții și consultări pentru deschiderea a două noi consulate românești, însă, din păcate, Chișinăul continuă să condiționeze deschiderea acestora și semnarea Convenției privind micul trafic la frontieră cu semnarea Acordului privind frontiera și apoi a Tratatului de bază. Pentru relațiile moldo-române este definitiv faptul că există mai multe diferențe de abordări. În timp ce Bucureștiul insistă pe ideea că sunt două state românești cu destine și sisteme politice separate, Chișinăul insistă că sunt două state diferite din punctul de vedere al etnicității, al istoriei. În fond, insistă mai mult pe ceea ce ne desparte, decât pe ceea ce poate să ne unească. Autoritățile continuă să fie dominate de clișeele trecutului, de ideologia sovietică privind deosebirile dintre România și Moldova. Atâta timp cât autoritățile se vor baza pe trecut și mai puțin pe viitor, atâta timp va exista această neclaritate în relațiile bilaterale, vor exista motive de supărare și certuri fără substanță.

Eugenia Pogor: Cât de mult a avansat R. Moldova în 2008 pe calea integrării europene și la ce ne putem aștepta în anul 2009?

Victor Chirilă: Obiectivul anului a fost demararea negocierilor privind viitorul acord juridic cu UE,

care să înlocuiască actualul Acord de parteneriat și cooperare. UE a început perioada de reflecție, a fost elaborat mandatul, proiectul mandatului a fost deja aprobat, iar acum se află în atenția statelor-membre ale UE. Dacă lucrurile vor merge bine, acest mandat ar urma să fie aprobat în luna februarie de statele-membre. Dar au apărut mai multe probleme ce țin de democrația reală din R. Moldova. Se știe că o condiție obligatorie pentru demararea unor negocieri asupra noului acord este respectarea principiilor democratice, drepturilor și libertăților omului. Se pare că există din ce în ce mai multe incertitudini la acest capitol în capitalele europene. Cazul PRO TV a trezit la realitate diplomații, care au înțeles că lucrurile se înrăutățesc și nicidecum nu se îmbunătățesc în Moldova la capitolul libertatea presei. Este greu de prevăzut cum vor influența alegerile din 2009 apropierea R. Moldova de UE. Totul va depinde de configurația viitorului Parlament. Autoritățile insistă că integrarea europeană va rămâne același obiectiv important, dacă PCRM va deține în continuare majoritatea. Nu este, însă, suficientă retorica, este nevoie ca vorbele să coincidă cu faptele. Se vede că de fiecare dată când ne apropiem de alegeri are loc o înrăutățire a mediului democratic. Alegerile sunt de fapt cea foaie de turnesol care arată că autoritățile nu sunt sincere până la capăt când este vorba de integrarea europeană și pun mai presus interesele lor de partid, de grup.

În 2009, UE va trebui să ia o decizie privitor la mandatul de negocieri. Să sperăm că acesta va fi acordat Comisiei Europene pentru că urmează două președenții ale UE care sunt mai aproape de R. Moldova – Cehia și Suedia și care ar trebui valorificate de noi. Să sperăm că negocierile vor începe până în vara anului 2009. Acestea ar putea să dureze mai puțin decât în cazul Ucrainei care le-a început în 2007 și nu le-a finalizat încă, pentru că deja va fi o cale bătătorită. Acordul care va fi semnat cu Ucraina va servi exemplul și pentru acordul cu Moldova, doar că noi vom avea ocazia să acceptăm anumite stipulări în acest acord, dar în linii generale, cadrul politic și juridic va fi același: va fi un acord politic de asociere asemănător celor semnate de UE cu țările din Balcanii de Vest. Acest acord se va referi mai mult la domenii precum economia, comerțul, justiția, afacerile interne și doar într-o mică parte la dialogul politic. Unicul lucru ce va lipsi va fi perspectiva clară de integrarea europeană, dar această perspectivă va urma să fie câștigată de noi prin reformele de acasă.

7. În Problema Transnistreană Situația a Rămas cam Aceeași ca și în Anii Precedenți. Interviu cu Radu Vrabie, APE. Info-Prim Neo. 08.01.2009.

Eugenia Pogor (IPN): La intersecția dintre anii 2008 - 2009 care marchează sfârșitul unei guvernări de 8 ani a PCRM, în ce punct în procesul de autoidentificare pe arena internațională se află R. Moldova?

Radu Vrabie: Cred că majoritatea au înțeles că UE este o realitate pe care nu o mai poți neglija. Suntem tot mai mulți atrași, chiar fără să vrem, de acest pol pentru că este o putere economică și politică deja consacrată în regiune. Ea va fi într-un viitor nu foarte îndepărtat și o putere militară. Este un actor care ne oferă oportunități pentru a ne dezvolta, a ne moderniza țara, dar aceste oportunități vor trebui să fie valorificate de noi. Cred că mulți politicieni înțeleg că CSI-ul va trebui într-o bună zi abandonat, dar deocamdată încearcă să menajeze Rusia pentru a nu o supăra. Avem o elită politică ce se simte încă mai aproape de Rusia pentru că a fost educată în alte timpuri, psihologic îi este greu să renunțe la legătura amorfă care se numește CSI. Deci, suntem în proces de abandonare a CSI și de apropiere tot mai multă de UE. Cred că suntem la o răscruce. Anul 2009 ar putea însemna o decizie. R. Moldova nu-și mai poate permite să stea la această răscruce, ea va trebui să decidă, să-și aleagă drumul.

Eugenia Pogor: Cum a fost anul 2008 din punct de vedere al acțiunilor întreprinse în procesul de soluționare a conflictului transnistrean? În general, se poate vorbi despre tendințe pozitive sau negative?

Radu Vrabie: Anul 2008 poate fi împărțit în două perioade: prima a durat de la începutul anului până în luna septembrie, perioada optimistă așa spune eu, și cea de-a doua – din septembrie până la sfârșitul anului – una realistă. În prima perioadă au avut loc mai multe evenimente în urma cărora Chișinăul spera că va putea debloca situația din jurul conflictului transnistrean. Este vorba de o serie de evenimente precum: proclamarea independenței Kosovo în februarie, audierile din Duma de Stat a Federației Ruse, când Transnistria nu a fost pusă în același coș cu Abhazia și Osetia de Sud, alegerile din Rusia, așteptările Chișinăului precum că

Vladimir Putin ar dori să intre în istorie ca un pacificator și înainte de plecarea sa va rezolva conflictul transnistrean, venirea noului președinte rus Dmitri Medvedev, întâlnirea după 7 ani a președintelui Vladimir Voronin și liderul de la Tiraspol Igor Smirnov la 11 aprilie și conflictul armat din Georgia. Chișinăul și-a făcut speranțe că în urma acestor evenimente va reuși să deblocheze cumva conflictul transnistrean. Însă, după întâlnirile separate pe care le-au avut Voronin și Smirnov cu Medvedev, s-a înțeles că și Tiraspolul, și Moscova nu sunt dispuse să schimbe ceva în dosarul transnistrean. De aceea în perioada imediat următoare, s-a înțeles că toate speranțele s-au năruit. Smirnov a tergiversat întâlnirile cu Voronin, care erau una din condițiile impuse de Rusia: întâlnirea în format 1+1, iar apoi 2+1. Ultima întâlnire care a avut loc la 24 decembrie a arătat că liderul de la Tiraspol este total dezinteresat de oricare soluționare, lucru oarecum înțeles pentru poziția Tiraspolului. Rusia, de asemenea, a dat dovadă că ar dori o schimbare a status quo-ului în problema transnistreană, doar dacă această schimbare va oferi Rusiei mai mult decât acum oferă Transnistria.

Este destul de ambiguu cum poate fi interpretat anul. Pe de o parte, am avut anumite lucruri pozitive și aici mă refer la implicarea Uniunii Europene. În 2008, UE a fost mult mai prezentă în R. Moldova, în general, și în problema transnistreană, în particular. Au fost mai multe măsuri active. Au avut loc două întâlniri, deși nu foarte productive, dintre Voronin și Smirnov. Pe de altă parte, situația a rămas cam aceeași ca și în anii precedenți, cu Tiraspolul și Rusia care nu vor să schimbe ceva.

Eugenia Pogor: *Cum explicați faptul că soluționarea conflictului până la finele anului, anunțată de către președintele Vladimir Voronin, nu a fost atinsă?*

Radu Vrabie: În principiu, toți ne doream o rezolvare a conflictului transnistrean cât mai curând posibil. Însă, soluția trebuie să fie una viabilă, să nu transforme R. Moldova într-un ostatec al acestei rezolvări sau să avem un Kozak-2. Or, acest lucru este imposibil astăzi: Rusia nu este dispusă să meargă la cedări și să ofere o soluționare pe care și-o dorește Moldova, cu toate cedările pe care le-a făcut R. Moldova în dosarul transnistrean. De aceea, a fost destul de greu să credem că până la finele anului vom reuși să obținem o soluționare. Aceasta era, practic, imposibilă și nu a avut loc, în condițiile în

care unul dintre actorii principali, Rusia, era împotriva.

Eugenia Pogor: *La intersecția dintre anii 2008 - 2009, la ce etapă de soluționare se află dosarul transnistrean, comparativ cu toată perioada lui de existență?*

Radu Vrabie: Suntem într-o perioadă de impas pe plan politic, mai ales acum după întâlnirea Voronin-Smirnov. Orice format de negocieri, în afară de 5+2, este inacceptabil pentru R. Moldova, pentru că o soluție în afara acestuia ar fi una proastă pentru noi. Ceea ce ne trebuie nouă acum este ca să pregătim terenul pentru o rezolvare în termen mediu. În acest context sunt două căi de urmat. Prima eu aș numi-o „Integrarea europeană – o șansă pentru reglementarea transnistreană”. Adică, dacă noi vom reuși să implementăm reformele propuse de UE, să devenim o țară atractivă, credibilă și previzibilă pentru UE, interesul UE pentru R. Moldova va crește. Implicarea cât mai profundă a UE ne va da o șansă să rezolvăm acest conflict. Al doilea lucru important este să nu facem greșeli. Fiecare greșeală pe plan intern este preluată de administrația de la Tiraspol, care încearcă să demonstreze pe această bază populației de acolo că R. Moldova este un stat falimentar, fără viitor. De aceea, dacă vom evita aceste greșeli și vom lucra și cu populația din regiune, avem o șansă să obținem un rezultat într-un termen mediu.

Eugenia Pogor: *La ne putem aștepta la acest capitol în anul 2009, an electoral?*

Radu Vrabie: Indiferent care vor fi rezultatele alegerilor, este clar că, cel puțin prima jumătate a anului, leadership-ul politic din R. Moldova va fi ocupat cu alte chestiuni și nu va acorda o atenție atât de mare conflictului transnistrean. De aceea, nu cred că prima jumătate a anului va fi una productivă în dosarul transnistrean, în ciuda întâlnirii dintre Voronin și Smirnov, dacă ea va avea loc în luna martie. În a doua jumătate, deja totul va depinde de ce oameni vor fi la guvernare și strategia pe care o vor alege. Totuși, nu cred că dosarul transnistrean va dispărea de pe agenda politică a R. Moldova. El va continua să fie foarte important și sperăm că vom avea o deblocare, însă ea trebuie să fie făcută transparent, în colaborare cu toți partenerii noștri, cu Bruxelles-ul, Kievul, Bucureștiul, Washingtonul, în

așa fel ca să avem un suport al partenerilor noștri externi.

8. Interviu cu Oazu Nantoi, Director programe IPP, Despre Întâlnirea Voronin-Smirnov din 24 Decembrie 2008. JurnalTV.md. Transcris APE. 26.12.2008

Moderator: Ce schimbări aduce această întrevvedere și cât de rezultative pot fi asemenea întâlniri acum, înainte de alegeri?

Oazu Nantoi: Această întâlnire reconstituie o continuare a teatrului absurdului sub denumirea „Soluționarea conflictului transnistrean”, care ni-l prezintă Vladimir Voronin din momentul venirii sale la putere în 2001. Deoarece, dacă monitorizezi atent evoluția problemei transnistrene pe parcursul acestor opt ani, vedem, în primul rând, că în 2001 Vladimir Voronin a venit la putere fiind ferm convins, cum că conflictul transnistrean a fost provocat de naționaliștii de la Chișinău și prin niște cedări masive, generoase în fața regimului de la Tiraspol problema se rezolvă. La 16 mai 2001 el s-a dus la Tiraspol și a semnat cinci documente cu aceste cedări inimaginabile, pentru care în orice țară, în orice stat de drept, el a doua zi s-ar fi ales cu „impeachment”. Inclusiv aceste documente prevăd examinarea posibilității de plată a recompensei din partea Republicii Moldova pentru agresiunea din 1992.

Moderator: Prin care fapt se recunoaște Republica Moldova - țară agresorie?

Oazu Nantoi: El, în calitate de șef de stat, a recunoscut. După aceasta, au trecut vreo două luni și ceva s-a întâmplat în relațiile Voronin - Smirnov, și Vladimir Voronin a declarat că Igor Smirnov este un bandit, și el nicicând nu se va așeza la masa de negocieri cu o asemenea persoană. Fiind o persoană modelată în trecutul sovietic, el știe că toate problemele se rezolvă la Kremlin, la Moscova. În urma acestei atitudini a apărut memorandumul Cozac în 2003. Deci, numai grație intervenției active, agresive a occidentului a fost oprită mâna lui Voronin, care era gata să semneze acest document de lichidare a statalității Republicii Moldova. După aceasta a urmat o fază de răcire a relațiilor dintre Voronin și Putin, și în urma eforturilor disperate a administrației de la Chișinău, această comunicare a

fost restabilită în 2006, direct între Vladimir Putin și Vladimir Voronin. Și a apărut iarăși această idee a „înțelegerii în pachet” între Chișinău și Moscova. Această „înțelegere în pachet” presupune, pe de o parte, recunoașterea intereselor Federației Ruse, inclusiv dreptul de la proprietate asupra obiectivelor privatizate ilegal pe malul stâng al Nistrului, și în schimb, Rusia, chipurile, ar trebui să-și lichideze prezența militară, și să ne ofere nouă posibilitatea să integrăm Transnistria, în baza unui statut juridic special. Această politică, să spunem așa, punctul culminant a avut loc la 22 iunie 2007, când a avut loc o întrevvedere timp de 3 ore între Vladimir Voronin și Vladimir Putin. Eu eram sceptic din start, deoarece nu exista nici un motiv să crezi că Rusia va renunța la politica ei, dar oricum, încercarea vină n-are. Dar după această întrevvedere a devenit clar că Rusia nu a acceptat o asemenea abordare. Ceea ce noi avem azi este inclusiv întrevvedere din 24 decembrie, este mimarea disperată din partea lui Voronin a unei continuități a eforturilor de soluționare a conflictului transnistrean, cu toate că este absolut clar că nu va avea loc nici un fel de soluționare în timpul apropiat. Este absolut clar că Vladimir Voronin timp de 8 ani n-a reușit să găsească o abordare corectă a acestei probleme. Și deoarece în Republica Moldova nu există tradiții ca un politician, care nu reușește să rezolve o problemă, să se prezinte în fața societății și să recunoască că a greșit și să demisioneze. Deci el continuă să mimeze acest proces numai de dragul păstrării acestui mit până la alegeri.

Moderator: Această mimare despre care vorbiți are conotații electorale, vrea președintele să obțină capital politic, să spună că uite: mai dați-mi puțin răgaz, că eu la următorul mandat, cu siguranță, rezolv problema transnistreană?

Oazu Nantoi: Nu, următorul mandat nu poate fi. Probabil el nu vrea să acumuleze capital politic, el vrea să păstreze acel capital politic, care și l-a creat. Acel capital politic virtual în lipsa unei soluții reale a acestei probleme, care l-a creat prin mass-media cenzurată, prin politica de spălare a creierului pe care destul de eficient o promovează Partidul Comuniștilor în frunte cu Vladimir Voronin.

Moderator: Dar această întâlnire, modul zeflemitor în care a decurs ea, îl avantajează sau nu, din punct de vedere electoral, pe președintele Vladimir Voronin?

Oazu Nantoi: Vreau să pun punct pe un moment, cred că important. În urma întrevederilor cu Igor Smirnov nu poate apărea nici o soluție pozitivă pentru Republica Moldova. Aceste întrevederi sunt lipsite de sens. Aceste întrevederi numai demonstrează că Rusia a respins acea „înțelegere în pachet” între Chișinău și Moscova, nu între Chișinău și Igor Smirnov, ci Chișinău și Moscova, aceasta este soluția și expresia. Și Voronin, din disperare, încearcă să mimeze acest dialog, pentru, repet, a păstra anume aceste unei posibile soluționări a conflictului transnistrean cu condiția păstrării comuniștilor la putere.

Moderator: E puțin ciudată chestia asta. Pe de o parte, au fost mai multe tentative de a organiza această întâlnire, tentative eșuate de a organiza întâlnirea Voronin – Smirnov. Iată că într-un final această întâlnire are loc, dar se știe de ce a avut loc, pentru că cu siguranță a dorit-o Moscova. Întrebarea mea este: De ce Moscova nu a dorit ca această întâlnire să aibă și niște rezultate palpabile?

Oazu Nantoi: Deoarece, dacă luăm și urmărim atent acțiunile Rusiei din 1992 până în prezent, concluzia poate fi numai și numai una: interesele geopolitice ale Federației Ruse, așa cum le vede ea, în cazul Republicii Moldova sunt incompatibile cu integritatea teritorială și suveranitatea Republicii Moldova. Și dacă noi urmărim, repet, acțiunile Rusiei. Noi vedem că Rusia nu dorește soluționarea conflictului și marioneta rusească de la Tiraspol nu primește ordin, cum a fost în cazul memorandumului Cozac – „Semnează”! Memorandumul Cozac este un model, este o reflecție foarte clară a viziunii Rusiei cum ar trebui să fie soluționat conflictul transnistrean: un pseudo-stat neviabil, nefuncționabil, manipulat totalmente din exterior și cu prezența militară rusească garantată. Iată cum înțelege Rusia așa-zisa soluționare a conflictului. Mie, ca cetățean al Republicii Moldova, așa soluționare nu-mi convine. Și atunci când vorbim despre soluționarea conflictului transnistrean, bine ar fi, din start, să clarificăm ce subînțelegem sub noțiunea de „soluționare a conflictului”. Eu consider că aceasta trebuie să fie un stat unitar, viabil, descentralizat, democratic în cadrul căruia așa-zisa Transnistria nu trebuie să aibă nici un statut juridic special. Alta este că noi avem nevoie de o fază de tranziție, pentru ca populația din stânga Nistrului să se adapteze la unele realități și să demontăm niște

stereotipuri negative care sunt moștenite din trecut. Alta este că aceste stereotipuri negative le avem destule aici pe malul drept al Nistrului și însăși guvernarea comunistă este o confirmare a acestui fapt.

Moderator: Agențiile de presă au extras ca singurul rezultat al acestei întâlniri - consimțământul lui Voronin și Smirnov de a continua „consultările” - așa le-au numit ei în problema transnistreană. Deci nu le-au numit „negocieri” în formatul 2+1, adică fără Statele Unite, Uniunea Europeană, OSCE. Această inițiativă s-a născut, știm noi, în timpul întâlnirii Medvediev–Smirnov. Atunci s-a anunțat prima dată dorința Moscovei de a continua discuțiile în problema transnistreană, anume în formatul 2+1. Cât de real vi se pare pericolul ca aceste consultări moldo – ruso - transnistrene să înlocuiască, de fapt, mecanismul lărgit de negocieri?

Oazu Nantoi: Eu cred că aceste consultări nu pot înlocui negocierile. Alta este că vreau să spun încă un lucru destul de radical: conflictul transnistrean nu se rezolvă prin negocieri; conflictul transnistrean poate fi rezolvat numai și numai în baza aplicării coerente, ferme a unui pachet de acțiuni. Negocierile noi le auzim din 1992, iar situația numai se agravează, în sensul acela că în stânga Nistrului a apărut o generație care nu știe ce înseamnă să trăiești în Republica Moldova. Iar pentru mine, ca pentru expert, mult mai grave au fost rezultatele vizitei lui Vladimir Putin din 14 noiembrie la Chișinău. După întrevederea lui Vladimir Putin cu Zinaida Greceanîi au fost semnate patru documente, inclusiv un document, care presupune conectarea generatoarelor electrice în regim radial cu rețeaua electrică din România, pentru sporirea volumului de energie electrică livrată în România de la Cuciurgan. Prin semnarea acestui acord, guvernul Republicii Moldova, violând Legislația Republicii Moldova, Constituția și tot ce doriți, recunoaște privatizarea ilegală a Centralei Termoelectrice de la Cuciurgan de către Inter RAO UES, campanie rusească, prin oferirea licenței Centralei Termoelectrice de la Cuciurgan. Guvernul Republicii Moldova face același lucru. Și mai este încă un lucru foarte neaș: energia electrică de la Centrala Electrică de la Cuciurgan este livrată în România nu direct, nu în baza unui contract direct, ci acolo este interpusă o firmă înregistrată exact în perioada ceea, când Vladimir Voronin discuta cu Vladimir Putin la 22

iunie 2007 la Moscova, dar a fost înregistrată undeva pe insulele Virginiei, într-o zonă „off shore” și această firmă interpusă percepe de cinci ori mai mult comisionul pentru transportarea energiei electrice în România. Și eu nu știu cine sunt persoanele juridice sau fizice care au fondat această firmă. Eu nu știu cine percepe acești bani în baza acestei încălcări flagrante a Legislației Republicii Moldova. Și acest comportament al Guvernului Republicii Moldova categoric contravine principiilor puse la baza așa-zisei „înțelegeri în pachet”: dintâi soluționarea politică a conflictului, și apoi recunoașterea proprietății Federației Ruse. Nu, Guvernul Republicii Moldova deja a cedat totul, deja nu este vorba de soluționarea conflictului transnistrean, deja a recunoscut indirect această privatizare ilegală, și împreună fac bani, inclusiv bănișori murdari cineva obține în urma acestor documente, semnate de oficialii moldoveni.

Moderator: *Interesantă teză ați exprimat. Eu cred că jurnaliștii de investigație au un subiect bun, legat de ceea ce ați spus. Eu vreau să revin puțin la subiectul pe care ne-am propus să îl discutăm și să ne referim puțin la cele 8 documente, sau proiecte de documente, pe care președintele se laudă și se mândrește că i le-a înmănat liderului de la Tiraspol.*

Oazu Nantoi: Aceasta este tipic pentru teatrul absurdului moldovenesc. Criminalul de stat, Igor Smirnov, știe ce a elaborat partea moldovenească, iar noi, în calitate de cetățeni ai Republicii Moldova, nu știm care sunt aceste proiecte de documente și ce ne este pregătit nouă.

Moderator: *Întrebarea mea era dacă credeți că aceste documente pot mișca cumva aceste discuții din punctul mort în care se află?*

Oazu Nantoi: Eu nu am nici un motiv să renunț la părerea mea, cum că soluționarea conflictului transnistrean necesită acțiuni. Dacă, în baza unor documente, inclusiv în ceea ce privește grupurile celea de experți, se va reuși pătrunderea în Transnistria cu niște proiecte-gen (repararea și construcția drumurilor, proiecte umanitare, niște proiecte din domeniul social-economic), în situația când regimul din stânga Nistrului este fragil și erodat din interior, când lumea fuge mult mai masiv din Transnistria decât pe malul drept al Nistrului, când lumea este obosită, lumea își dă seama că

această pretinsă statalitate a devenit o capcană pentru ei – aceste acțiuni ar putea contribui la erodarea acestui regim și mai mult din interior. Alta este că din momentul când pe malul drept al Nistrului nu există o democrație funcțională, nu există un stat de drept funcțional, nu există un dialog deschis între putere și societate - malul drept nu este în stare să profite de această erodare a regimului din stânga Nistrului din interior. Aceasta este o realitate tristă.

Moderator: *În unul din cele 8 proiecte, președintele Voronin se referă la demilitarizarea, dezarmarea și reabilitarea socială a militarilor. Nu știm foarte multe despre conținutul acestui document, așa cum ați spus și Dvs. Cum poate fi real demilitarizată și dezarmată regiunea transnistreană?*

Oazu Nantoi: Ați formulat întrebarea-cheie, anume această întrebare „cum?”, deoarece foarte multă lume este generoasă la capitolul unor modele de soluționare a conflictului transnistrean. În anul 2002, când toată lumea era buimăcită de ideile de federalizare, a venit și la mine un tânăr: „Dle Nantoi, am și eu un proiect de federalizare.” Eu m-am zborșit la el: „Știi ce, iată acolo este Tiraspolul, acolo șede Igor Smirnov. Du-te la el și cere-i avizul. Dacă semnează – vino la mine, dacă nu – împușcă-l și vino la mine, apoi discutăm despre federalizare.” Întrebarea-cheie este „cum?”, în situația când Federația Rusă întreține acest regim, când Federația Rusă, prin intermediul Transnistriei, realizează niște scheme evident ilegale de îmbogățire a unor persoane, aceasta se referă și la uzina Metalurgică de la Râbnîța, unde persoana din GAZPROM, Alexei Osmanov este unul din co-proprietari, etc. În situația când Federația Rusă nu vrea să-și evacueze prezența militară, fie și simbolic, îmi dau seama că acei militari nu prezintă un pericol real, să spunem așa, aici totuși nu e cazul Georgiei. Dar mai ales dacă Vladimir Putin și cu Vladimir Voronin realizează niște proiecte de ordin... deci banii iubesc tăcerea. Aceste idei de demilitarizare, de dezarmare rămân numai la capitolul unui „bluff” informațional, care lansează guvernarea pentru a mima activității în domeniul soluționării conflictului transnistrean. Dacă nu greșesc, la 27 aprilie 2005, OSCE a propus un document de demilitarizare a Republicii Moldova pe ambele maluri ale Nistrului. Dar acest document nu răspunde la întrebarea ceea ce pe care ați formulat-o – „cum?”

Moderator: *DI Voronin a anunțat că i-a prezentat lui Smirnov răspunsul Chișinăului la proiectul „Tratatul de prietenie dintre Transnistria și Moldova” propus de liderul transnistrean la întâlnirea precedentă a lor. Nu a spus însă nimic despre conținutul acestui răspuns formulat de Chișinău. Și întrebarea mea este dacă putem măcar să intuim acest răspuns ce conține?*

Oazu Nantoi: Eu nu cred că acest răspuns poate fi formulat în termeni cenzurați, adică necenzurați. Alta este că eu revin la ideea mea că, spre regret, Vladimir Voronin nu are tăria de caracter, un background, cum spune moldoveanul, moral, ca să recunoască că a suferit eșec. Timp de opt ani prostind lumea cu promisiunea că el va soluționa conflictul transnistrean, nu se pocăiește în fața poporului și nu dimisionează. Iarăși vom fi prostiți cu bombonele comuniste, că iată-iată ei consolidează statalitatea.

Moderator: *Faptul că jurnaliștii s-au bucurat de acces larg la această întâlnire, în comparație cu celelalte, sau cu cealaltă, vi se pare relevant?*

Oazu Nantoi: Aceasta face parte din scenariul de umilire al lui Vladimir Voronin, realizat cu succes de Igor Smirnov.

Moderator: *Dar, Igor Smirnov îl umilește pe Vladimir Voronin cu acordul Moscovei, sau așa îi place lui?*

Oazu Nantoi: Eu cred că aici Moscova îi oferă mână liberă.

Moderator: *Acum e clar că planul președintelui Voronin, pe care noi nu l-am văzut, sau promisiunea lui Vladimir Voronin că va rezolva problema transnistreană până la alegerile din anul 2009 a eșuat clar. Credeți că alegătorii îl vor taxa pentru nerespectarea acestei promisiuni?*

Oazu Nantoi: Astăzi ați pregătit întrebări bune, în sensul că ați atins o notă tristă, un moment trist în realitățile noastre, și anume: problema reîntregirii țării, problema soluționării conflictului transnistrean nu este una prioritară pentru societatea moldovenească. Eu am posibilitatea de a comunica cu oameni din diferite părți ale Republicii Moldova, pe ambele maluri ale Nistrului. Oamenii, în primul rând, sunt orientați spre problemele de ordin social-

economic: sărăcia, pensiile, prețurile galopante, tarifele, etc. Spre regret, în societatea moldovenească, dacă putem utiliza acest termen, nu există conștientizarea faptului că fără soluționarea conflictului transnistrean e puțin probabil că o să avem o bunăstare aici, pe malul drept, deoarece Transnistria este un mecanism de evaziune fiscală, de contrabandă și de spălare a banilor. Și fără soluționarea conflictului transnistrean nici nu prea are nevoie de noi Europa, unde noi, chipurile, dorim să ajungem.

<http://www.ape.md/print.php?l=ro&idc=153&id=486>

III. SINTEZE AUDIO DE POLITICĂ EXTERNĂ

1. **Sinteze și Dezbateri de Politică Externă. APE. 23.01.2009.**

Ministrul român de externe, Cristian Diaconescu, în vizită la Chișinău, reafirmă susținerea Bucureștiului pentru integrarea europeană a Republicii Moldova. Ministrul moldovean de externe, Andrei Stratan, salută acest sprijin, dar declară că Republica Moldova nu are nevoie de avocat în relațiile cu Bruxelles-ul. Și lecțiile de învățat de pe urma crizei gazelor, în viziunea lui Vladimir Socor, Grigorii Prepelitsa și Iulian Chifu. <http://www.ape.md/mediaview.php?l=ro&idc=209&id=518>

2. **Analistul Politic de la București Iulian Chifu în Dialog cu Andrei Popov despre Criza Gazelor și Lecțiile Acesteia pentru Moldova. APE. 22.01.2009.**

<http://www.ape.md/mediaview.php?l=ro&idc=153&id=499>

3. **Analistul Politic de la Kiev Grigori Perepelitsa în Dialog cu Lina Grău despre Criza Gazelor și Consecințele sale. 22.01.2009. APE.**

<http://www.ape.md/mediaview.php?l=ro&idc=153&id=500>

4. **James Sherr în dialog cu Andrei Popov despre Criza Gazelor și Lecțiile Acesteia pentru Uniunea Europeană și Moldova. 22.01.2009. APE.**

<http://www.ape.md/mediaview.php?l=ro&idc=153&id=509>

5. Vizita Ministrului de Externe Român Diaconescu la Chișinău. Interviu cu Nicu Popescu (Consiliul European pentru Relații Externe, Londra). APE. 22.01.2009.
<http://www.ape.md/doc.php?l=ro&idc=239&id=515>

6. Conferința de Presă Susținută de Ministrul moldovean de Externe Andrei Stratan și Ministrul român de Externe Cristian Diaconescu la Chișinău. 22.01.2009.
<http://www.ape.md/mediaview.php?l=ro&idc=239&id=501>